

Naročnina Ljudskega tednika se plačuje: za STO in Italijo pri upravi v Trstu Ul. sv. Frančiška 20 za cono B pri Centru tiska v Kopru. Za Jugoslavijo pri ADIT v Ljubljani, Tyrševa 34 ali na čekovni račun pri Komunalni banki, N. 6 - 1 - 90603 -7. Cena listu: lir 20, — din 15, — v Jugoslaviji in din 8 v coni B.

Poštnina plačana v gotovini.

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir

TRST 27. oktobra 1950

LETO 5 - štev. 237

Uredništvo Ljudskega tednika: Trst, Ul. Montecchi 6-II. Telefon štev. 95.823. Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo. Vse ostale dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na Upravo listov Založništva tržaškega tiska v Trstu, Ulica sv. Frančiška štev. 20.

Spedizione in abb. post. II, gruppo

**JESEN
PRIHAJA**

(Foto MAGAJNA)

Kronika

Na Finskem so se zedinili sindikati, da sprejmejo novi predlog posredovalne komisije glede dviga plač.

Malan je v Južni Afriki sestavil novo vlado.

Franco je obiskal Kanarske otoke.

Abdullah, jordanski kralj je obiskal Bagdad.

Po izjavah nemškega delegata na ponovni konferenci za Schumanov plan, naj bi bili razgovori o tem planu v predzadnji fazi.

Prepoved komunistične partije v Avstraliji bo stopila v veljavo, ko bo zadevni odlok podpisal generalni guvernir McKell.

Sovjetski zdravnik Davidenkov zdravi Thoreza.

Po vesteh iz Bonna pripravljajo vzhodnonemška vlada dekret, s katerim bo uvedla obvezno triletno vojaško službo.

Druga socialnodemokratska danska vlada pod predsedstvom Hedtofta je dobila po dvehdnevni debati zaupnico, čeprav je v parlamentu v manjšini.

Pacciardi je izjavil, da bodo v treh letih porabili za oborožitev v Italiji 1200 milijard lir.

ZDA bodo poslale FLRJ pomoč v živčeh pred koncem leta 1950.

Pinhas Rosen je dobil mandat za sestavo nove izraelske vlade.

V Avstrijski KP so spori zaradi zadnje neuspele stavke.

1.500 vzhodnonemških policajev je zbežalo na Zapad. Izjavili so, da znaša moč tega policijskega zbora 200.000 mož, oboroženih s tanki, topovi, strojnimi, minometi itd.

Pojškega konzula v Toulousu so aretirali. Zapleten naj bi bil v vohunsko afero.

Pravilo, da bodo Maocetungove čete začele korakati na Tibet.

Truman in Mac Arthur sta se baje sporazumela, da se bodo ameriške čete umaknile iz Koreje še v letu 1951. Volitve bi bile pred tem rokom. Ob odhodu Američanov, bi imeli Korejci 6 divizij modernih opremljenih tudi z letalstvom. Sigmanri je protestiral, da bi bile volitve po celi Koreji, napovedal je represalije proti sodelavcem bivše vlade v Pjongjangu ter dejal, da je agrarna reforma na severu razveljavljena. Njegov zunanji minister pa je pozval OZN, naj izvede združitve Koreje s sodelovanjem vlade v Seulu.

Londonški «Times» opisuje grozodejstva Sigmanrijevih japonskih policijskih metod. List je mnenja, da ni nobene razlike med grozodejstvi, ki jih počenja Severnokorejci in tistimi, ki jih sedaj izvajajo na jugu po Sigmanrijevim naročilom. Prav tako pa poročajo iz Seula, da so že pričela delovati južnokorejska vojaška sodišča. V Seulu so obsodili na smrt 72 oseb zaradi kolaboracije s komunisti. Vse to pred očmi čet OZNI!

Na bolgarsko-turški meji je prišlo do obmejnega spopada. Dva turška vojaka sta bila ranjena.

POLOZAJ NA KOREJI: vse čete bodo napredovale do mandžurske meje, od katere so posamezne divizije bile oddaljene v sredo le še 45 do 60 km. Severni ne nudijo nobenega odpora, vendar čete zelo previdno napredujejo. Oddaljenost od Sovjetske meje pa je malo večja.

Zanimiva izjava prihaja iz ZDA glede Indokine. Pravi, da je vzpostavitev reda v Indokini stvar, ki zadeva Francijo in Vietnam ter da ZDA trdno upajo, da bodo s svojo pomočjo omogočile čimprejšnjo vzpostavitev miru, ne da bi bilo treba prositi OZN za pomoč.

V Indokini so francoske čete izpraznile trdnjavo Muongkuong, ki leži 19 milj severovzhodno od Laokaja, ki je tudi ogrožen. Civilno prebivalstvo že seljejo v Hanoi. Francozi se utrjujejo 40 milj severno od Hanoja. Francozi so v enem mesecu izgubili 10.000 vojakov, 4 mesta in 23 okrajev v severnem Vietnamu. Po zadnjih poročilih je Hočiminhova vojska že napadla Laokaj.

Danska vlada je odstopila, ker je imela en glas premalo pri glasovanju v parlamentu o vprašanju racionalizacije masla.

Zavezniški svet je Japonko je imel sejo. Trajala je samo eno minuto, ker ni bilo na njej sovjetskega predstavnika.

Samo z načeli OZN je mogoče ustvariti mednarodno varnost in mir na svetu

OZN je za teden nadaljevala svoje plodno delo. Najvažnejši sklep je bil sprejet tik pred koncem prejšnjega tedna, ko je bila ustanovljena komisija za nadziranje miru, v katero so bile izvoljene Avstralija, Belgija, Brazilija, Burma, Kanada, Egipt, Francija, Hehika, Filipini, Jugoslavija, Turčija, Velika Britanija, Venezuela in ZDA.

Končali so tudi razpravo o Libiji. Določili so, da se skliče do 1. januarja 1951 narodna skupščina Libije, ki mora v treh mesecih sestaviti začasno vlado. Sedanje upravne oblasti morajo do 1. I. 1952 izročiti vso oblast tej vladi. Komisar OZN Peit mora izdelati ustreznega načrta. Generalna skupščina poziva vse svoje članice, naj gospodarsko pomagajo Libiji, hkrati pa naroča ekonomsko-socialnemu svetu, naj se zanima za to vprašanje.

V političnem odboru so potem sprejeli sirsko-iraški predlog z nekaterimi popravki. Ta poudarja važnost soglasnosti med stalnimi članji Varnostnega sveta pri vseh vprašanjih, ki ogrožajo svetovni mir. Priporoča jim, naj se sestanejo v primeru potrebe tudi z drugimi prizadetimi državami, preučijo vprašanja, ki bi lahko ogrožala mir ter dosežejo sporazum s skladu z načeli listine OZN. Glavni skupščini naj sporoče uspehe svojih razgovorov.

Po sprejetju tega predloga se je v političnem odboru pričela razprava o sovjetskem predlogu resolucije o «obnavi vojne nevarnosti, krepitvi miru in varnosti med narodis. Ta predlog predvideva pakt med petimi velikimi silami, zmanjšanje oborožitve za tretjino, prepo-

Maršal Tito ob dnevu OZN

Za obletnico OZN je maršal Tito napisal v «Borbis» članek, ki ga objavljamo v skrajšani obliki. Svet trepeti ob misli, da pride do tretje svetovne vojne. Vprašanje je, ali jo bo OZN preprečila, zagotovila mir in na kakšen način bo to storila. To vprašanje se postavlja s skepto, saj ljudje primerjajo dogodke pred drugo svetovno vojno s pojavi, ki se pojavljajo danes, s koncem Društva narodov, ki je imel podobno vlogo, kot danes OZN.

V zadnjem času smo lahko z olajšanjem ugotovili, da so se odgovorni državniiki nekaj naučili iz nesrečne preteklosti in bolj pogumno iščejo poti, ki bi preprečile nove napade in vojno. Naj te izkušnje iz preteklosti pripomorejo, da bomo s pomočjo OZN našli načine za mirno reševanje vseh mednarodnih vprašanj. Truditi se moramo in žrtvovati, da okrepimo OZN, da bo zmogla odstraniti vojno nevarnost, ki znova grozi človeštvu.

ved atomske bombe in obsodbo vojnih hujskačev. Vendar pa ima Višinski s tem predlogom precej težko stališče, ker obstoječa odlična nasprotja med mirovljubnimi predlogi ZSSR in njenim ravnanjem. Predložili so še dva druga načrta. Razprava o njih je v teku.

V Varnostnem svetu pa so razpravljali o novem tajniku OZN, ko Trygve Lieu poteče mandat. Zanimiva je pri tem ameriška trditev, da ZSSR samo zato noče Trygve

Za izpolnitev tega poslanstva mora biti OZN močna in neomajna proti vsakemu poizkusu, pa naj ta pride od katere koli strani, ki bi ogrožal neodvisnosti drugih narodov in pomeni vmešavanje v notranja vprašanja drugih držav, malih in velikih.

Obstojne nevarna prizadevanja, da bi vsa pomembnejša mednarodna vprašanja reševalo samo nekaj velikih sil. Takšen način dela bi ogrožal tudi obstoj same OZN, mir pa s tem ne bi bil ohranjen. Samo popolno sodelovanje vseh članic OZN pri vseh vprašanjih in pa enakopravnost lahko krepita to organizacijo in jo napravi tako zmogla, da izpolni svoje poslanstvo; ohrani mir na svetu in na pravi način rešuje obstoječa vprašanja. Ko izrekam to željo, sem prepričan, da hrepene po tem ne samo narodi Jugoslavije, temveč tudi narodi vseh držav.

Vlada FLRJ se bo še naprej z vsemi močmi zavzemala za ohranitev miru tudi na ta način, da ho ob vsaki priloiki delovala za okrepitev OZN, ker je prepričana, da je samo po njej mogoče rešiti mir in okrepiti sodelovanje med narodi sveta.

Ljeja za ponovnega tajnika OZN, ker je zavzel tako odločno stališče v korejskem vprašanju. Ko bo Varnostni svet ugotovil nesoglasnost v tem vprašanju, ga bo predal glavni skupščini.

Ta teden je bila tudi svečana proslava 5. obletnice OZN. Na svečani seji je sedajni predsednik zasedanja glavne skupščine Nasrollan Entezan dejal: «To zasedanje OZN se bo imenovalo skupščina kolektivne varnosti». Uporaba sile OZN

v nekaterih primerih ne zadostuje, potrebni so napor, da se ustvarijo pogoji za mirno rešitev vprašanj. Trygve Lie je omenil nevarnost tretje svetovne vojne in povedal, da je OZN vendarle spoznala, kako so prepreči morebitni spopad in gradi mirovljuben svet.

Govoril je tudi Truman. Povedal je, da so ZDA pripravljene, pogajati se ker verjamejo, da se je mogoče izogniti vojni. Korejski primer je pokazal, da morajo biti Združeni narodi pripravljeni uporabiti silo. On podpira kolektivno akcijo za mir. ZDA bodo še utrjevale svoje oborožene sile. V istem času pa se bodo v OZN trudile, da se doseže mednarodno nadzorstvo nad atomsko silo ter znižanje oborožitve in oboroženih sil. Dejanska razorožitve bi odstranila vojno nevarnost. Načrt o razorožitvi bi moral vsebovati vse vrste orožja. Komisija za zmanjšanje oborožitve in komisija za prepoved atomske sile sta opravili dragoceno delo. Sedaj bi bilo potrebno koordinirati delo obeh komisij.

Po radijski postaji OZN je govoril Vladimir Simić. Poudaril je: «Če se bodo vsi narodi pri izvajanju svoje nacionalne politike držali načel listine OZN ter bodo svoje odnose urejevali na podlagi in s sredstvi ustanov, ki so zasnovane po listini OZN, tedaj lahko verujemo, da bo mogoče ustvariti mednarodno varnost in mir na svetu».

Nehru pa je dejal, da OZN ni bila še nikoli tako važna kot je danes, ko jo ogroža nevarnost, OZN je organizem miru in ne sme se izgubiti in vidika ta cilj. Attlee je povedal v posebni poslanici, da je danes mir bolj gotov, kar je uspeh vojaške akcije na Koreji. Schuman je pohvalil dobro voljo nekaterih držav v nasprotju s politiko svetovne nadvlade in spletk, ki jo vodi druge države.

Chripps je odstopil

Sir Stafford Chripps je odstopil z mesta kancera angleškega državnega zaklada. Tega 61-letnega moža, ki ga liberalni «Manchester Guardian» imenuje «velikega kancera zaklada» so nadomestili 44-letni Hugh Gaitskell. Gaitskell se je na novo mesto vrnil iz ZDA, kjer se je razgovarjal glede dodatnih 200 milijonov funtov za angleški oborožitveni program, ki jih bo angleška vlada potrebovala v drugi polovici leta 1951. Ob svojem prihodu v London je dejal, da bo dal prioriteto vojaškim potrebam pred gospodarskimi. Prepričan je še vedno, da bodo luknje v proračunu krile ZDA. Tam so mu obljubili, da bodo resneje pričeli razpravljati o tem vprašanju po volitvah. Nobena tajnost ni, da so v ZDA nezadovoljni zaradi prevelike liberalnosti pri angleškem oborožitvenem programu in da so sedanja odlašanja posledica te nejevolje.

FRANCOSKI POLITIČNI TEDEN

Na kratko bomo obdelali tri probleme, pred katerimi sta bili te dni francoska javnost in vlada.

1. Beli dan so zagledali zaključki Mochovega in Petschejevega obiska v Washingtonu. Tam sta dobila subvencije in vojaški material v vrednosti 1000 milijard frankov. Ti ameriški stroški s Francijo bodo veljali samo za eno leto in bodo trikrat večji kot celoten francoski državni proračun. Če računamo, da stane danes tankovska divizija 80 milijard frankov, lahka pešadijska divizija pa 30 milijard, tedaj vidimo, da bodo Američani ustanovili 9 francoskih divizij, medtem ko so se Francozi obvezali samo za eno. Po poročilih iz Washingtona so se ZDA obvezale, da bodo leta 1952 ustanovile zopet 10 francoskih divizij.

Francosi so morali dati za to, nekake koncesije: 1. popustiti morajo pri svojih oborožitvenih programih pri mornarici in letalstvu; ameriška vlada si je vzela pravico, da sodioka pri produkcijskih programih francoske industrije, kar pomeni, da se bo morala francoska težka industrija precej omejiti; 2. francoska vlada mora prenehati s svojim odporom proti zapadnonemški oborožitvi. Oba pogoja sta težka; vendar pa vsebuje nadaljnje življenje ali padec Plevelnove vlade. Zakaj, bomo takoj videli.

2. V francoski narodni skupščini je bila debata glede nemške oborožitve. Francoska vlada se je pri tem postavila na stališče, ki postavlja na coko vse, kar sta dosegla Moch in Petsche v Washingtonu ter po Mocha gotovo spravilo na zasedanju 12. atlantskih ministrov 28. oktobra v New Yorku v zelo težak položaj. Nestabilna Plevelnova vlada je namreč predložila v parlamentu načrt, v katerem zagovarja načelo evropske vojske, brez ZDA. Vsaka evropska država bi dala svoje čete v to vojsko, vključno Nemčija. To pa šele potem, ko bi bil uresničen Schumanov načrt. Imenovan bi bil poseben minister za evropsko obrambo in ustanovljena skupščina, ki bi njegovo delo nadzorovala. V morebitnem spopadu bi se te evropske čete borile skupaj z ameriškiimi, kanadskimi in angleškimi. Francozi še pravijo, da njih načrt ni preveč utopističen in da bi bil izvedljiv.

3. V parlamentu je bila tudi razprava o Indokini. Vlada je dobila zaupnico glede tega vprašanja. Debata o tem problemu se bo nadaljevala, ko bosta general Jun in minister Letourneau

poslala poročilo. Pleveln je povedal zanimivo vest, da sta dobila ta dva odposlanca najširša pooblastila, kar se precej čudno sliši, če vemo, da je Jun dober posredovalec. Po Plevelnovih besedah se danes bori v tej deželi 121.000 francoskih kolonialnih čet in 126.000 Vietnamcev. (Pravilo, da bi bilo potrebno pol milijona mož, da bi lahko prešli v protiofenzivo).

Zanimive so izjave poslancev nekaterih skupin o tem vprašanju. Degollist Michellet je na primer dejal: «La France vient de subir en Indochine le plus grand desastre de son histoire colonial». Francoske vlade so ljudstvo nalagale. Njih politika je vodila do katastrofalnih posledic, ki nam danes vzbujajo straha. Zanimivo je pri tem, da je ravno Michellet kot bivši vojni minister pričel s politiko, ki jo še doslej vodi francoska vlada v Indokini. Konservativce Dupont je dejal, da so Francozi, ki umirajo v Indokini, žrtev napak ameriške politike na Daljnem vzhodu. Stališče Mauriceja Thoreza, ki je bil podpredsednik francoske vlade, ko so se vojna nasprotja v Indokini pričela zaostroviati, pa je povedal sedaj Pierre Cot. Zahteval je pogajanja s Hočiminhom za dosego častnega miru po zgledu, ki se je dogodil med Anglijo in Indijo. (Slabo zagovarjanje tamkajšnjega narodnosvobodilnega gibanja!) Povedal je še, da stane danes Indokina Francijo na dan milijardo frankov. Če bi hoteli Francozi dati tamkajšnjemu generalštabu, tisto, kar zahteva, bi porabili letno 1000 milijard frankov.

Pleveln je še izjavil, da se bodo francoske čete še nadalje umikale prav do delte Rdeče reke. V tej debati je presenetil radikalec Mendes-France, ki je zagovarjal Cotovo stališče. Zahteval je realističnejše gledanje in povedal, da je politično nemogoče dobiti večino vietnamskega ljudstva za francosko stališče in da vojaške naloge Francijo tam izčrpavajo. Ze to, da se danes bori 150.000 mož 12.000 km daleč od domovine, je nekaj nemogočega, tako za francosko kot angleško kolonialno zgodovino.

O Schumanovem stališču, da bi se zaradi Indokine obrnili na OZN, Pleveln ni nič povedal.

Po teh razpravah vidimo, da pluje francoska vladna barka po nevarnih valovih. Vprašanje je še vedno, če bo vzdržala — posebno ker predvidevajo politični meteorologi še vedno slabo vreme, ki se zna še občutno poslabšati.

Sovjetska delegacija in mere za obrambo miru

Važno obdobje je prehodila OZN na tem zasedanju glavne skupščine, ko je razpravljala, kako onemogočiti vsak napad. ZSSR še ni bila nikoli tako moralno-politično izolirana v OZN, kot na tem zasedanju; največ zaradi ponesrečenega zunanjepolitičnega eksperimenta, na Koreji ter tudi zaradi drugega. S precejšnjo težo odgovornosti so se sovjetski delegati vrgli samo na defenzivo in poskušali, da vsaj ublaže, ko že ne morejo preprečiti obsodbe njih politike.

Pri razpravljanju proti agresiji je bila Višinskega največja skrb, da obdrži pravico veta; svetovni mir, preprečevanje napada se mu pa nista zdela važnejša od pravic velikih sil, v tem primeru ZSSR, da preprečijo vsako akcijo OZN, če jim ta ni pogodu.

Zato se ZSSR ni mogla izjaviti proti agresiji in proti formiranju oboroženih sil OZN. Zato ZSSR ni mogla pristati na to, da generalna skupščina, to je 60 držav celega sveta, odredi sredstva za preprečevanje napada, če ga Varnostni svet ne bi mogel najti.

Pri tem nastaja sploh vprašanje, ali ZSSR sploh obsoja napad? Ni čudno, da se je ZSSR s takim stališčem znašla izolirana v OZN, ki se je odločila, da ne dovolj repriže korejske vojne. Ta akcija je dobila svojo pravno obliko v resoluciji, ki predvideva mere za zjamčenje miru. Če Varnostni svet ne bo soglasen v protikutrepih bo sklicana v 24 urah glavna skupščina OZN, da pozove članice OZN, naj pomagajo napadeni stranki. Osnovana je bila komisija za nadziranje miru, ki bo pričela takoj delati. V njej je tudi FLRJ.

Principi te resolucije so v soglasju z listino OZN, njeno načelo je neumešavanje v notranje zadeve drugih držav in priznanje pravic vseh ljudstev po samoodločitvi.

Zanimivo je, da je tudi to pot ZSSR večkrat izjavila, da manjše države ne morejo meti istih pravic in obvez kot velike.

Ta resolucija je postala sedaj stvarnost, kar pomeni novo upanje OZN, ki je s tem krenila na pot, po kateri bo mogla imeti v mednarodnih odnosih tisto konstruktivno vlogo, ki ji jo določa temeljna listina.

Kronika

Angleške vojaške sile imajo te dni štiri dnevne vaje z izkrcanjem v Sesljanu. Te sile naj bi se borile z nekimi navideznimi sovražnikom vzhoda, ki je prodrli do Soče in obkolili ameriško posadko v Sesljanu. Ta sovražnik naj bi bile pač jugoslovanske čete. Logika pa takaj!

Porotno sodišče je obsodilo na 21 let ječe odsotnega Domenica Maficci in oprostil Petra Grassija iz Milja, ki sta bila obtožena, da sta 30. aprila 1945 ustrelila v Zavljah čuvaja podjetja «Aquila», ki je ovajal antifašističnega nacista. Grassi je dokazal, da je bil onega dne partizan v Istri in je bil zato oproščen. O tem procesu je kaj čudno poročala kominformovska «Unitas» pod naslovom «Un fattaccio del maggio 1945 alle Assises». Zanj je najbrž vsa osvobodilna borba «fataccios». Le zakaj se potem jezijo, če v Italiji zapirajo partizane, ki so likvidirali fašistične zločince?

Koledar Osvobodilne fronte bo v kratkem izšel z zelo zanimivo in poučno vsebino. Naročite si ga pri krajevnih, okrajnih ali rajonskih poverjenikih za koledar OF ali pa naravnost pri OF v Ul. Ruggero Manna 29.

Policija je prišla jugoslovanske begunce Vlada Trojkoviča, Dušana Veselinoviča, Branka Nikoliča, Stobodane Kojkoviča in Svetislava Ivanoviča, Mihaela Petroviča, ki so se pretepili v neki gostilni v Ul. Rio.

Nova industrijska podjetja bodo dobili v Trstu. V industrijskem prizanišču v Zavljah bodo začeli graditi cementarno, v stari luki pa ameriško tovarno čevljev, kjer bodo zaposlili 300 delavcev.

Mleko se je podražilo za štiri lire, to je od 66 na 70 lir. Mleko «Marzotto» v steklenicah pa se je podražilo za 10 lir in stane sedaj 80 lir.

Zeparji so v cerkvi sv. Antona ukradli 28-letni Grazielli Giusti, ki je bila preveč zatopljena v molitev, denarnico z dokumenti in — 1 dolarjem.

Na povratku iz Brd se je blizu Krmina ponesrečilo pet Tržčanov, katerih avto se je prevrnil v obcestni jarek. Pri tem se je težko poškodoval Guerrino Mamillo, ki je vozil avto, nogo pa si je zlomil Livio Lamoc.

Septembra meseca se je zvišalo število prebivalcev Trsta za 186 ljudi. Trst je zato štel 274.463 prebivalcev. Rodilo se je 275 otrok, umrlo je 199 ljudi, priselilo se jih je 371, odselilo pa 261. V zakonski jarem se je vpreglo 342 parov. Šest ženitev je bilo nad 16 let starejših od nevest, trije pa so bili nad 8 let mlajši od svojih izvoljenk.

Pogajanja pekovskih delavcev z njihovimi delodajalci na Uradu za delo niso doslej imela še nobenega uspeha. Delodajalec namreč nočejo prav nič popustiti.

Pred okrožnim sodiščem se je začela razprava proti skupini članov italijanske organizacije vojnih povratnikov — UNRI. Tudi ta organizacija je delala sleparske kupčije s sladkorjem in tako tekmovala z Legjo Nazionale v epatriotizmu in poštenosti.

V Nabrežini sta se ponesrečila z motorjem 24-letni geometer Rafael Skrk in 27-letni brivco Ivan Kobav, oba iz Nabrežine. Skrk se bo moral zdraviti 50 dni.

V bližini Sv. Križa na cesti Opčine-Nabrežina je izgubil življenje tovariš Albert Semec iz Nabrežine, vnet in vztrajen aktivist v NOB. Ko se je vračal z motorjem z dela iz električne centrale na Opčinah, je vozil redno na desni strani ceste, bljub temu pa se je zaletel vanj avtomobil, ki ga je šofiral ameriški podoficer. Tov. Semec je med prevozom v bolnico izdihnil.

V svečelnim plinom si je hotela vzeti življenje 31. letna Marija Kokorovec z Vrdelece 1347. Demači so njeno dejanje opazili in jo rešili.

Na korzu Cavour bodo začeli graditi velik hotel.

Z motorjem je 35-letni tramvajski uslužbenec Guido Colli na Gretschem klancu podrl 35-letno Ano Cristì iz Ul. Cavazzani 3. Pri tem pa je tako nesrečno padel, da se bo moral zdraviti 30 dni. Ana Cristì pa jo je izkupil laže in bo ostala v bolnici le teden dni.

Avstrijec Valterju Katniku iz Celovca, ki se je namenil, da bo prevozil s kolesom ves svet, so v Trstu kolo ukradli in bo najbrž moral nadaljevati svoje potovanje peš.

Razkroj kominformizma tudi v Lovrihovem „revirju“

Tabor OF za dolinski okraj v Borštu nam je pokazal, da se Osvobodilna fronta tudi v tem okraju vedno bolj krepi, da ljudstvo ne naseda več lažni kominformovski propagandi in da se ne straši groženj in nasilja. Pokazal je, da so minuli časi, ko so Lovrihovi pretepači še vedrili in oblačili v okraju ter ovirali politično in prosvetno delovanje. Na tabor je prihitelo mnogo ljudstva iz Trsta in okolice, posebno pa iz okraja samega. Lepi jesenski dan, dobro izbrani prostor poln zelenja, drevja in s sivimi skalami Glušnice v ozadju, zastave na drogovi in borbene pesmi, ki so jih oddajali z zvočniki, so se stopnjevali praznično razpoloženje.

Tabor je v imenu okrajnega odbora OF otvoril tov. Furlanč Doro. Najprej je zapei več pesmi borštanski pevski zbor, sledili so govori tov. Babiča, tov. Sorie in Suirmani. Nač je pel dolinski moški zbor, pionirji iz Plavij so navdušili ljudstvo s svojimi pesmi, nastopila je folklorna skupina iz Boršta in Rimanj, zaigrali so tamburaši «Ivana Cankarja», nato so nastopili še pevski zbor iz Plavij in združeni pevski zbori. Tuji godbi na pihala iz Plavij in Boršta sta poživiljali veselo vzdušje na taboru

BRANKO BABIČ:

Demokratske sile se krepijo

Tovariš Branko Babič je v svojem govoru med drugim dejal: «Kominformizem je tudi na naših tleh vnesel v delavske in demokratske vrste najhujši politični, moralni in fizični teror proti vsem poštenim ljudem, ki niso hoteli slediti njegovi politiki. Vi ste sami v vašem okraju občutili to na svojih raneh. Prav gotovo se še spominjate zadnjega tabora OF v Mačkovičah leta 1948, kjer so kominformisti začeli prvič odkrito uporabljati svoje teroristične metode, ki so potem postale vsakodnevna praksa tudi v vašem okraju. Rezultati te politike Kominforma so bili, da je bilo silno in močno demokratsko gibanje na STO-ju, ki je bilo jamstvo za na-

šo uspešno borbo, naenkrat razbito, pošteno delovno ljudstvo pa je bilo zmedeno in razoroženo pred reakcijo, ki se je veselila svoje zmage.

Težka je bila naša pot, v določenih primerih se težja po resoluciji Kominforma kot v teku narodnoosvobodilne vojne. Toda mi smo kljub vsemu viharju vztrajali zvesti tradicijam svojega ljudstva, načelom naše slavne narodnoosvobodilne borbe, zvesti poštenju in napredku v zavesti, da v teh težkih dneh stojimo na strani ljudstva. Noben pritisk laži, politični in moralni teror, teroristični napadi iz zasede nas niso mogli in nas ne morejo zlomiti. Varali so se tisti, ki so mislili, da nas bodo s takimi reakcionarnimi in fašističnimi metodami strli in uničili. Pozabili so na izkušnje preteklosti, da si napredne ideje kljub težavam in oviram v neprestani borbi z nazadnjaškimi silami vendarle zmagovito utirajo svojo pot. Vedeli smo tudi, da bodo tisti, ki so bili v dobri veri zavedeni na napačno pot, zopet spregledali, spoznali, da so bili prevarani in da bodo zopet zasedli svoje borbeno mesto v vrstah resničnega delavskega in demokratskega gibanja. Priprani smo vedno biti, da mora resnica končno zmagati in nismo se varali. Nebo, ki so ga zatemnili temni oblaki, se zopet jasni. Zavedani ljudje spoznavajo, kam vodi reakcionarna politika Kominforma in zapuščajo njegove vrste. Zopet gradimo, utrjujemo in razvijamo demokratske organizacije, med temi OF. Zopet smo čvrsto v borbenih linjah, dosledno branec pravice našega ljudstva.

Naša borba se nadaljuje in ta borba bo tem bolj uspešna, čim bolj bomo enotni, čim bolj bomo znali utrjevati bratstvo z italijanskim delovnim in demokratskim ljudstvom. Z našo borbo za nacionalne pravice slovenskega življa na tem ozemlju, za socialne in demokratske pravice vsega delovnega ljudstva, za bratstvo in enakopravnost z italijanskim demokratskim ljudstvom prispevamo tudi svoj delež v splošni borbi za mir, napredek in bratsko sodelovanje med narodi.

Pred konferenco antifašistične mladine

29. t.m. bo v Trstu konferenca Zveze antifašistične mladine angloameriške cone Tržaškega ozemlja. Namen konferencie je, ana izvirati dosedanje delo mladine v coni A Tržaškega ozemlja in določiti smernice za bodoče delo. Konferenca bo določila plan dela za vsa področja mladinskega udejstvovanja. Na konferenci bo mladina tudi razpravljala o kongresu, ki bi moral biti že dolgo tega v Trstu in ki so ga angloameriške oblasti z jalovimi izgovori prejevalde.

Mladina bo na konferenci lahko pokazala precejšnje število dobrih uspehov in ne bo prišla praznih rok na konferenco.

ZAKAJ?

(Kominformističnim zaščitnikom slovenstva)

Kominformisti so ponovno potrdili, da so vse njih besede o zaščiti slovenskega šolstva le prazna demagogija, ki naj bi varala njihove navne slovenske prišaste. To nam v zadnjem času potrjuje več dejstev. Zakaj je na primer Dominijeva Ditka na nekem kominformovskem sroditeljskemu sestanku nasprotovala ločeni slovenski šolski upravi? Zakaj kominformisti nagovarjajo starše v miljskih hribih, naj svoje otroke vpišejo v italijansko šolo? Zakaj je njihova učiteljica, ki je poučala v Miramaru, šla na šolsko superintendenco in dejala, da neče tam dalje poučevati, ker je premalo učencev? Zakaj je župan Lovriha pretekel četrtič ob otvoritvi nove šole v Domju govoril samo italijanski? In zakaj je ravno v Domju večje število kominformističnih slovenskih staršev vpisalo svoje otroke v italijansko šolo?

Spomnimo naj se le ustanovitve mladinske brigade «Trst», ki je delala na gradbišču študentskega naselja v Zagrebu ter se tako odlikovala, da je bila dvakrat razglašena za udarno. Mladina se je tudi odzvala v velikem številu v prvomajskem televizijskem nastopu, in je pridno sodelovala pri dnevu slovenske kulture pri folklornih tečajih sporeda na stadionu «Prvi maja» v Trstu.

Sedaj se mladinci po vseh vaseh in okrajih marljivo in vneto pripravljajo na svojo konferenco. Po vseh okrajih in vaseh imajo mladinci sestanke, razpravljajo na široko o svojih vprašanjih, kritizirajo napake, volijo iz svoje srede najboljše mladince za delegate na konferenco. V mnogih krajih so mladinci izvolili tudi nove odbore, s čimer se njihova organizacija vedno bolj utrjuje in krepi. Diskusije na teh konferencah nam pričajo, da se mladina vedno bolj zanima za kulturo in šport, kar je nedvomno zelo razveseljivo.

Tako mladina s svojim delom odpravlja zle posledice, ki jih je tudi v njene vrste vnesla zloglasna resolucija Informativna. Z vztrajnim delom si mladina krči pot k enotnosti tržaških mladinskih demokratskih sil. Pri tem mladina ne pozablja, da je tudi zanjo osnovni pogoj bratstvo med tu živječimi narodi ter tesna povezanost med mestno in podeželsko mladino, med delavci, študenti in kmeti.

Konferenca Zveze antifašistične mladine angloameriške cone Tržaškega ozemlja bo zato pravi kačipot k novim borbam in novim uspehom in prepričani smo, da se bo mladinska organizacija s to konferenco še bolj okrepla.

SLAVKO ŠTURMAN:

V naše vasi se vrača staro življenje

Iz govora tov. Slavka Šturmana: «Današnji tabor OF je zelo pomemben. Po začasnem zastupljenju in sovršitvu, ki so ga v naše vasi vnesli razni pavilhovci z namenom, da bi uničili to, kar je bilo ustvarjenega v času NOB in v poznejših letih, to je OF in našo enotnost, so se po vztrajni in trdi borbi naše vrste spet zgoštile, pregnano je sovraštvo iz naših vasi in ljudstvo je zavrglo razne pavilhovce. Osvobodilna fronta pa je izšla iz te borbe trdna in močna, sposobna za borbo proti šovinistični italijanski reakciji in proti krivicam, ki jih našemu ljudstvu dela okupacijska oblast.

Po drugi strani pa se je naše ljudstvo sprostito in razgibalo na vseh področjih udejstvovanja. Zopet je začelo prosvetno-kulturno delovanje po vaseh. Namesto preprirov je zadonela prelepa slovenska pesem, oživele so naše tradicionalne partizanske pesmi. Zrasle so številne dramske skupine, obnavljajo in krepijo se godbe in orkestri, folklorne in pionirske družine pa nastopajo v tradicionalnih narodnih nošah, da dajo poudarka, da tu živimo Slovenci in da nas ne more izbrisati ne italijanska šovinistična reakcija ne nobena druga sovražna sila. O vsem tem priča današnji tabor OF, ki je živa slika življenja in borbe ter bratskega sožitja prebivalstva našega okraja.

Cvetke

iz tržaškega reakcionarnega tiska

«Delo se v svoji zadnji številki jezi na «Primorski dnevnik», češ da kleveta Vidalijsa ter piše, da on noče oditi iz Trsta, ker se tu dobro počuti.

Ne vemo, zakaj se pri «Delu» jezijo. Saj je «Primorski dnevnik» le pisal, da verjamemo listu «Unitas», ki je dne 5. t.m. napisal, da Vidali ostane v Trstu, kjer se zelo dobro počuti.

Slavni šentjakovski mežnar Bernič Karlo nadaljuje svoje topopise iz Madžarske in med drugim tudi primerja cene na Madžarskem s cenami v Jugoslaviji. Pri tem piše, da mora delati jugoslovanski delavec za 1 kg mesa 16 ur in 40 minut.

Torej se je Karlo vrgel tudi na satiriko. Le čudno, da ni dodal še sekund. Vsekakor pa mu bolj pristojna govorniška kakor pa statična, ker številke se ne dajo povzrajati. In te njegove številke so prav res madžarske, kakor je bil smadžarska že zadnjič omenjeni sprejem.

Ojačimo borbo proti reakciji

Kar se tiče nalog Partije v Istrskem okrožju, je treba poudarjati, da je izpolnitev plana osnovno gospodarsko in politično vprašanje za razvoj socialistične graditve v okrožju. Partija se mora zato odločno zavzeti, da bo mobilizirala vse sile za izpolnitev planskih nalog.

Za zgraditev socializma v okrožju, ki je mogoča samo v tesni povezavi s socialistično Jugoslavijo, postaja razvoj zadruge, in še posebej produktivnih, bistvenega pomena. Tem zadrugam, predvsem produktivnim, bo treba posvetiti posebno skrb, treba jih bo še nadalje razviti, od njih se več zahtevati, hkrati pa jim nuditi še večjo pomoč.

Partija mora razvijati pridobitve osvobodilne borbe, predvsem z nadaljnjim izpopolnjevanjem ljudske oblasti in ljudske demokracije. Usposabljanje mora množice za vodstvo gospodarstva in uprave v razvijanjem in poglobljanjem njihove socialistične zavesti.

Iz resolucije CK KP STO o pereh političnih nalogah na STO.

FOLKLORNA SKUPINA NA POKOZI VAS

S SEJE OBČINSKEGA SVETA

«Istrske sestre», bodo še čakale...

Tržaški občinski svet je na svoji zadnji seji v petek 20. oktobra sprejel večje število sklepov upravnega značaja. Od teh je važen sklep o najetju 1 milijarde in pol posojila pri agenciji za posojila ZVU za mestno podjetje ACEGAT, ki bo porabilo ta denar za razna dela in obnovo svojih naprav.

Na seji je župan Bartoli tudi odgovoril na vprašanje svetovalca MSI (fašistov), kakšno stališče misli zavzeti občinski odbor do znanih izjav namestnika angleškega zunanjega ministra G. Daviesa. Župan je seveda dal odgovor, ki je v skladu s sovinstnično in imperialistično politiko demokratske večine. Občinski odbor je naročil odborniku Franzilu, naj takoj intervenira pri De Gasperiju, kakor hirc je zvedel za Daviesove izjave. De Gasperi in drugi člani italijanske vlade so zagotovili, da ni vlada nikoli menjala svojega stališča do tržaškega vprašanja in da vztraja na znanem tristranskem predlogu iz marca 1943. Občinski odbor znova potrjuje svojo resolucijo z dne 13. junija v prepričanju, da bo s časom Trst dosegel svojo pravico ter svobodo skupno s svojimi istrskimi sestrami.

Te «sestre» so namreč istrska mesta, ki so se na žalost tržaškemu županu osvobodila že pred dobrimi petimi leti in jim ni prav nič mar za tako «svobodo» in «pravico», kakor si jih zamišlja tržaški župan. Sicer pa ne bo župan s svojo retoriko prav nič spremenil stvarnosti.

S to retoriko ni bil — iz drugačnih razlogov seveda — zadovoljen leader kominformistov v občinskem svetu Pogassi, ki je dejal, da bo predložil občinskemu svetu svojo resolucijo, češ da razvoj položaja zahteva, da občinski svet znova razpravlja o tem vprašanju.

ČUVAJMO NAŠO OBALO PRED POTUJČEVALNIMI NAMENI SOSEDOV

S prvega kongresa invalidov v Portorožu

Jugoslavija velikodušno pomaga invalidom NOB v coni A Tržaškega ozemlja

Preteklo soboto in nedeljo je bil v Portorožu prvi kongres invalidov in svojcev padlih borcev, ki so se ga udeležili delegati iz obeh področij Tržaškega ozemlja. Kongres je najprej pozdravil tov. Beltram, sekretar Istrskega okrožja, v imenu glavnega odbora Zveze borcev za področje A STO pa je prinesel pozdrave tov. Lipovec-Tine. Spregovorili so še tov. Radovanovič Bano, predsednik GO Zveze invalidov Jugoslavije, tov. Coban, predsednik GO Zveze vojnih invalidov Slovenije in tov. Jakša Singer, predsednik GO Zveze vojnih invalidov za Hrvaško.

Glavni referat je podal tov. Justin Grošer. Organizacija vojaških vojnih invalidov Tržaškega ozemlja deluje v Istrskem okrožju na vseh področjih v korist svojih članov. Od svoje ustanovitve dalje je imela lepe uspehe posebno na gospodarskem področju. V štirih letih je bilo vprašanih invalidov v tej coni v glavnem rešeno. V coni A pa je angloameriška vojaška uprava vprašanje partizanskih invalidov in svojcev padlih borcev vedno zanemarjala. Zato jim je morala priskočiti na pomoč Jugoslavija.

Kljub vsem težočam in v poslednjih letih tudi sovražni propagandi Kominterni dobiva v Trstu nad 1000 partizanskih invalidov in svojcev padlih partizanov mesečno milijonske podpore, 72 invalidniških vlog pa rešujejo sedaj. V jugoslovanski coni STO dobiva invalidov 682 upravičencev v skupni vsoti 1.037.360 dinarjev na mesec. Vojni invalidi pa se tudi močno gospodarsko udeležujejo, prispevajo so mnogo ur prostovoljnega dela, pospešujejo zadrugištvo itd.

O invalidih in svojcih padlih borcev angloameriške cone Tržaškega ozemlja je govoril tov. Sergej Pečar, ki je med ostalim dejal: «Po mednarodnih določbah bi morala vprašanje pokojnin in invalidov rešiti ZVU in Zveza partizanov se je s tem vprašanjem tudi večkrat obrnila nanjo. Zal pa ni našla pri njej nobenega razumevanja, kar je nerazumljivo in obsojanja vredno, v kolikor gre za borce, ki so se borili v eni izmed zavezniških armad proti skupnemu sovražniku.

Partizanska zveza se je po brezuspešnih intervencijah pri ZVU obrnila po jugoslovanski ekonomski delegaciji na Jugoslavijo in je tam našla razumevanje.

Jugoslavija je pokazala vso svojo velikodušnost do ljudi, ki so žrtvovali za svobodo, za zmago nad fašizmom in nacizmom. Kljub temu da po mednarodnem pravu Jugoslavija ni dolžna plačevati tujim državljanom invalidov in pokojnin, jih ona plačuje. Tako je Jugoslavija edina država, ki plačuje pokojnine izven države tujim državljanom.

Ne moremo več dopuščati, da gre ZVU močje mimo dolžnosti, ki jih ima moralno in po mednarodnem pravu do invalidov in svojcev padlih borcev na angloameriškem področju STO. Edino ona je dolžna skrbeti za invalide in svojce padlih borcev. Priznati jim mora dostojno invalidnino in pokojnino, kot jim to priznava Jugoslavija.»

Slovenci imamo le malo morja. Edina slovenska obala je kratki obmorski pas od Barkovej do Stivana, komaj slabih 20 km. Samo tu sega slovenska zemlja do Jadrana. Ta kratka obala pa je za nas zelo važna. Saj priča o narodnostni strnjenosti Slovencev na vsem Primorskem, kjer so Trst in obalna istrska mesteca le otoki. Prav zato nam je ta košček naše zemlje še bolj drag. Ko se spomnimo na to zemljo, se spomnimo na pesem o Lepi Vidi, na devinski grad, staro štivansko cerkev, na portiče in slovenske ribiče, na vinograde, ki segajo prav do morja, na vso očarljivo lepoto, ki je bogato posejana tod.

Kakor pa so nam drage slovenske vasi in vasice na tem skrajnem koncu našega Krasa, tako so tujcu velik trn v peti. Ze za časa stare Avstrije se je tu Lega Nazionale na vse kripilje trudila, da bi naše ljudstvo poitalijančila in nam iztrgala te kraje. Po prvi svetovni vojni so se tod naseljevale italijanske družine, predvsem železničarske, in pod hudim raznarodovalnim pritiskom se je tu vedno bolj širila italijansčina. Narodnoosvobodilna borba je z vsem tem raznarodovalnim delom pometla, toda pod angloameriško okupacijo je šovinistom spet zrasel greben in polagoma tude vztrajno zopet skušajo obnoviti svoje raznarodovalno delovanje.

Poleg železničarjev se je po slovenskih vaseh razpasla civilna policija. Zlasti v Devinu so se policaji naselili s svojimi družinami. Tu so ob priključitvi velikega čela cone A k Jugoslaviji najprej zgradili barake za policajesule, ki so zapustili kraje ob Soči in na spodnjem Krasu, nato pa so zgradili za policaje še veliko kasarno.

Zelo vidni so sledovi tega delovanja v Sv. Križu. Tu so zgradili šest velikih barak za esule, v katere se je vselilo pred kratkim 18 družin. Poleg teh barak pa še vedno gradijo in videli smo tudi zidove nove kamenite stavbe. Člani teh družin delajo tudi v Trstu in zato res ni bilo treba, da postavijo barake zanje celo v Sv. Križu. Zato je kakor na dlani, da bodo morale biti te italijanske družine skupno z železničarskimi jedro italijanstva v Sv. Križu. To jedro naj bi pritegovalo še druge ljudi, ki naj bi dali Sv. Križu italijanski značaj. Da bi se to jedro krepilo, skrbi v Sv. Križu italijanski vrtec in šola.

Povsem italijansko lice ima na zunaj Sesljan in človek, ki pride tje prvič, nima prav nobenega vtisa, da je to slovenska vas. Tu so gostilničarji in trgovci po večini Slovenci, toda en sam napis je slovenski: mesnica! Povsod drugod pa se šopirijo napisi: trattoria con alloggio, caffè, barbieri itd.

Tak edino italijanski napis smo videli tudi na gostilni, ki je last staršev nabrežinskega župana Kralja, stebra Slovenske demokratične zveze. Gostilna stoji ob cesti med Sesljanom in Devinom nasproti lepe nove vile, ki si jo je zgradil župan Kralj v zadnjem času.

Se pred kakimi osmimi meseci so bili v Sesljanu napisi dvojezični. Iz klečeplastva, hlapčevstva in koristolovstva pa so slovenski gostilničarji in trgovci slovenske napise izbrisali, kar je pač velika sramota.

Ti napisi so najbrž bodli v oči tržaško italijansko šovinistično gospodo, ki se hodj poleti tja hladit. Ali ti gostilničarji ne vedo, da se ta gospoda kljub slovenskim napisom, pa naj jo še tako jezijo, ne bo odrekla letovanju in izletom v Sesljan, saj ima na omejenem Tržaškem ozemlju le malo izbire in je vendar ta naša obala polna lepote?

Zadnja slovenska vas ob tej obali je Stivan. Kmalu za vasjo je obmejni blok z Italijo in jasno je, da bi to vasico najraje najprej poitalijančili. V ta namen tudi gradijo ribiško vas. Prej je bil tu od leta 1922 samo en furlanski najemnik devinskega grofa, sedaj pa se ribiška vas širi. V lepo novo stavbo so se naselile tri italijanske ribiške družine. Kjer pa so italijanske družine, tam mora biti tudi italijanska šola! V drugem poslopu so lani to šolo odprli. Bila pa sta na razpolago samo dva šoloobvezna italijanska otroka. No, na pomoč je priskočila slovenska kominformistka iz Devina in vpisala v to šolo dva svoja otroka.

Glede ribiške vasi nekateri ljudje ugovarjajo, češ prinesla bo dohodke in gospodarski napredek nabrežinski občini. Tega mnenja je tudi nabrežinski župan Kralj. Toda čemu naseljujejo v ribiško vas italijanske ribiče, če ima samo gospodarski značaj.

Vse to kaže na načrtno delo. Toda to delo bo naletelo na očlčen odpor našega ljudstva. Mi naše ne damo. Vemo, da je ta kratka obala most, preko katerega bi radi korakali italijanski šovinistični osvajalci. Mi pa bomo ta pohod zajezili. Za to so nam jamstvo zavečni slovenski ljudje, ki vztrajno branijo vsako ped naše zemlje od Stivana do Barkovej. Maloštevilni koristolovci v Sesljanu in drugod so le sramotna izjema, ki nima nič skupnega z našim zavednim zdravim in klenim ljudstvom.

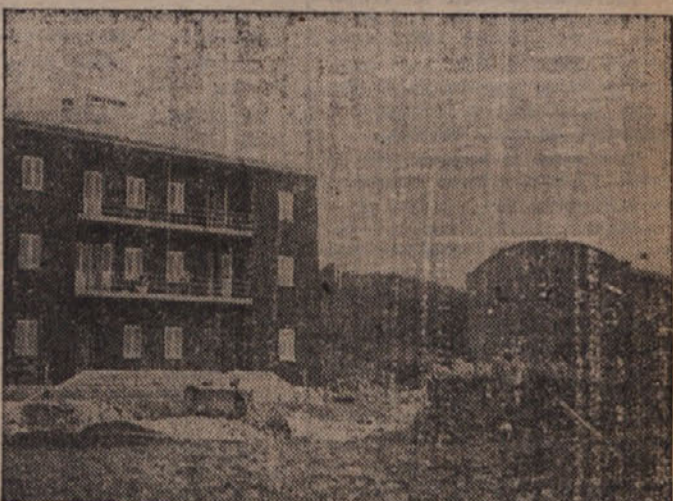
V SV. KRIZU GRADIJO OBLASTI ZA ITALIJANSKE BEGUNCE IZ ISTRE LEPE BARAKE, DA BI DALI TUDI SV. KRIZU ITALIJANSKI IZRAZ

BARAKAM BODO SLEDILE ZIDANE STAVBE, KER IMAJO POTUJČEVALCI DOLGOROCNE NAMENE

REDKI SO TAKI SLOVENCİ, KI SE NE UPIRAJO TAKEMU POCETJU. MED NJIMI JE GOSTILNICAR KRALJ V SESLJANU, OCE STEBRA «SLOVENSKE DEMOKRACIJE», NABREŽINSKEGA ŽUPANA. TEM «NARODNJAKOM» JE DOMOVINSKA LJUBEZEN — PROFIT IN ZATO NA NJHOVIH HISAH NI SLOVENSКИH NAPISOV

TUDI RIBISKA VAS PRI STIVANU NAJ BI SLUZILA POTUJČEVANJU. V BLIZINI NOVO ZGRAJENE HISE ZA ITALIJANSKE DRUZINE JE TUDI NOVA ITALIJANSKA SOLA

V ISTRSKI VASICI POBEGI-CENZARJI SO V NEDELJO ODKRILI SPOMENIK BORCEM IN TALCEM NOB. SLOVESNOSTI SE JE UDELEŽILA VELIKA MNOZICA

Utrujmo ljudsko oblast

Pereče politične naloge v anglo-ameriškem predelu STO izhajajo iz tukajšnjega stvarnega političnega položaja. V okviru režima kakor ga je anglo-ameriška vojaška uprava uvedla in vsilila s postopno odpravo pridobitev osvobodilne borbe, delujejo pri nas prav isti politični, gospodarski in socialni činitelji, ki danes zatirajo ljudske množice v Italiji; ta zveza domačih reakcionarnih sil z onimi v italijanski republiki zdaj popolna; s svojim šovinističnim in protiljudskim delovanjem pa pod vodstvom KPI dopolnjuje ta zvezo domača kominformovska agencija.

Iz tega razloga se je treba še bolj odločno lotiti vprašanja italijanskega političnega življenja. V okviru borbe zoper protiljudsko politiko anglo-ameriške vojaške uprave in domače reakcije je treba ojačiti borbo neposredno proti italijanski reakciji ter proti revizionistični in protidemokratski politiki vodstva KPI.

Iz resolucije CK KP STO o perečih političnih nalogah na STO,

Kronika

Delegacija italijanskih partizanov, ki je bila v Jugoslaviji zaradi organiziranja prenosov posmrtnih ostankov italijanskih partizanov, se je vrnila v Italijo.

Vladimir Velebit, jugoslovanski minister za zunanjo trgovino je odpotoval v ZDA, kjer bo vodil pogajanja za posojilo 300 milijonov dolarjev, ki jih je FLRJ zaprosila pri Mednarodni banki.

Proces proti teroristični organizaciji, ki je tiskala in širila protidržavne letake, se je pričel v Beogradu.

Protestno noto je izročil jugoslovanski zunanji minister alban-skemu poslanstvu zaradi dveh obmejnih incidentov, pri katerem sta bila dva jugoslovanska strazarja ranjena.

Ukaz o razpisu volitev odborikov ljudskih odborov v LRS je izdalo predsedstvo Prezidija Ljudske skupštine LRS. Volitve bodo 10. in 17. decembra t.l.

Društvo ekonomistov Slovenije je ustanovljeno. Njegova naloga je, da združi ekonomiste Slovenije v njihovem teoretičnem delu za zgraditev socializma.

Novi francoski poslanik v FLRJ je Philippe Baudet.

Nov slovar makedonskega jezika bo izšel.

Za novega rektorja beograjske univerze je bil izvoljen profesor veterinarske fakultete dr. Ilija Curčić.

Na istrsko progo bo odšlo 10.000 delavcev, da bo proga pravočasno dograjena.

Prvo višjo pedagoško šolo je dobila Bosanska Krajina.

Pred kongresom APZ Jugoslavije je sprejel maršal Tito zastopnice glavnega odbora.

Člani ameriškega kongresa, ki so na potovanju po Evropi, so obiskali tudi Jugoslavijo. Sprejel jih je maršal Tito.

Vladimir Popović, veleposlanik v Washingtonu je izročil zunanjemu ministru ZDA Achesonu pismo, v katerem predlaga v imenu vlade FLRJ pomoč v znesku 105 milijonov dolarjev za olajšanje škode, ki je nastala zaradi suše v Jugoslaviji.

Ob zaključku pedagoškega kongresa Slovenije so imeli člani pedagoškega društva občni zbor. Za predsednika je bil izvoljen dr. Vlado Selmidt.

Na zasedanju Lige društev Rdečega križa je bil Rdeči križ FLRJ izvoljen v izvršni odbor. V imenu Jugoslavije se udeležujeta zasedanja predsednik jugoslovanskega Rdečega križa dr. Pavle Gregorič in tajnica dr. Olga Milošević.

Univerza v Sarajevu je dobila veterinarsko fakulteto.

Rudnika Trbovlje in Hrastnik bodo združili pod eno upravo.

Gradbeno podjetje «Gradisa» v Ljubljani so 21. oktobra prevzeli delavci. «Gradisa» je zgradilo največje objekte Slovenije kakor «Litostroj», hidrocentrale «Savico», «Mostes» itd.

Veliki lesni kombinat grade v Gorskem Kotarju pri Delnicah.

Prve velike cevovode za velike hidrocentrale so zgradili v Tovarni parnih kotlov v Zagrebu.

Pričeli so delati tramvajsko progo, ki bo vezala študentsko naselje z Zagrebom.

Večina muslimank je sleklo svoje stare tradicionalne nošnje. Zene so dobile nakazila za večje količine blaga.

Novi poslanik FLRJ za Finsko, Peter Zdravkovski je odpotoval v Helsinkih.

Zadružniki-kolonisti iz Vrbsa so poslali v Nikšički okraj, ki je bil močno prizadet zaradi suše, sedem vagonov žita.

Stadikalna organizacija iz Tunisa je prispela v Ljubljano. V Sloveniji bo ostala dva dni.

Izkopaniše iz kamene dobe so odkrili v okolici Tuzle v Bosni.

Novo dramsko gledališče je osnovano v Zagrebu. Repertoar bodo sestavljale večinoma komedije in politično-satirični večeri.

Posvetovanje inženirjev in tehnikov rudarske in kovinske stroje je začelo v Sarajevu.

Poleg hidrocentral in novih rudnikov napreduje v Bosni in Hercegovini tekstilna industrija. Posebno napreduje tekstilni kombinat v Vrapčičih pri Mostaru, ki bo opremljen s 40.000 vreteni. Letno bodo v njem proizvajali 25 milijonov metrov bombažnih tkanin, 3 milijone volnenih in 2,5 milijona lanenih tkanin.

Odredba o ukrepih za varčevanje ima nenavadno velik družben in gospodarski pomen. Na eni strani uzakonja najpomembnejše ukrepe za varčevanje, na drugi strani pa krepi boj zoper pojave birokratizacije. Namen ukrepov je, da se država kar najbolj približa pravilnemu materialnemu preskrbovanju in nagrajevanju delovnih ljudi, kakor ga terjata v danih gospodarskih razmerah socialistična graditev in socialistični razvoj države.

Misel za varčevanje mora postati za vsakogar sestavni del njegove zavesti, da bo varčevanje povsod konkretizirano. Posamezni pojavi birokratizma se kažejo v krivičnih in nekontroliranih materialnih ugodnostih za nekatere kategorije ljudi. Te pojave je treba pravočasno odstraniti, kajti sicer bi se njihove škodljive posledice pokazale s socialne in politične strani.

Kljub pomanjkanju so se razvile tudi v Jugoslaviji posamezne krivične materialne ugodnosti, ki so največkrat neuzakonjene in niso v skladu z nadaljnjim demokratičnim in socialističnim razvojem. Nekateri ljudje privrajajo bankete, zakuske in podobno. Potrebne stvari za te namene si nabavljajo iz splošnih fondov in ekonomij po nižjih cenah ali brezplačno. Takšna dejanja pomenijo z ene strani potrat na račun fondov za široko potrošnjo.

Tudi cela vrsta ekonomij, ki jih imajo različna podjetja, državne ustanove itd., imajo namen, da se ožji krog ljudi, ki dela v tem aparatu oskrbuje mnogo bolje in bolj redno kot ostali delovni državljani. Tudi ugodnosti te vrste niso v skladu s socialističnimi družbenimi razmerji in z razvojem države. Isto velja tudi za magazine, v katerih lahko nekateri kupujejo poceni preko količin redne preskrbe, medtem ko mo-

določenem nominalnem prejemanju nagrad za delo delovnih ljudi pomenilo tudi enako realno mezdo oz. plačo, prinaša obstoj naravnih ugodnosti v sistem nagrajevanja zmešnjavo in krivičnost. Enakost nominalnih plač po tem ne pomeni več enakosti realnih plač.

Z družbenega stališča pa pomeni vsako neopravičeno dajanje materialnih ugodnosti neko vrsto naravne rente v škodo skupnosti. Naravna renta pa je sama

materialne podlage za birokracijo, to je, materialne podlage za rast privilegirane birokratske kaste.

Odprava krivičnih materialnih prednosti, oziroma boj zoper nezapisane in neuzakonjene privilegije preprečuje z materialnega in socialno-političnega gledišča birokratizacijo in zagotavlja resnični socialistični razvoj države.

Pobuda, ki jo je dal CK KPJ v boju za varčevanje ima velik politični in družbeni pomen in je v najtesnejši zvezi s splošnim bojem za dosledno socialistično graditev države.

V zvezi z izvajanjem te odredbe je treba pripomniti, da so ti pojavi v ne sistem in jih je treba odstraniti, da ne bi postali ovira za resnični socialistični razvoj. Kakor je Partija vzdignila zastavo za boj zoper različne druge revizionistične in protisocialistične metode, tako jo vdtiguje zdaj zoper te pojave. To je samo nov dokaz revolucionarnosti, trdnosti in čistosti jugoslovanske Partije.

Boj zoper neopravičene materialne ugodnosti pa ne pomeni izenačenja z anarhističnim, malomeščanskim pojmom o enakosti, ne oziraje se na kakovost in odgovornost dela. To bi bilo škodljivo za socialistični razvoj, prav tako kakor so škodljive neopravičene ugodnosti, ki kršijo socialistično načelo o pravičnem nagrajevanju po delu.

Boj za varčevanje ima velik političen in družben pomen

Iz pisma CK KPJ partijskim organizacijam

rajo drugi z enakimi plačami dražje kupovati v prosti prodaji. To pomeni, da uživajo prvi ugodnosti pred ostalimi.

Počitniški domovi, vile in drugi objekti ne predstavljajo samo velikih materialnih ugodnosti, temveč so v škodo materialu, ki je za oskrbo potreben.

Za te vrste ugodnosti je značilno, da so po svojem v nasprotju s denarno metodo gospodarjenja. Namesto da bi denarna metoda in načelo o enakem in z zakonom

po sebi pristen ostanek preteklosti - izkoriščanja človeka po človeku. Brž ko pridejo materialne ugodnosti v obdobju nasprotje z denarno metodo gospodarjenja, že same po sebi povzročijo, da ljudje izgubijo čut za resnično vrednost proizvodov človeškega dela.

Če bi se pojavi naravne rente pomnožili in dejansko rasli v sklenjen sistem, bi to pomenilo skupaj z administrativnim načinom gospodarskega vodstva pogoj za obstoj in nadaljnji razvoj

10. LETNICA PARTIJSKE konference v Zagrebu

V Dobravi pri Zagrebu sta bila v nedeljo svečano odprta dva muzeja, Muzej pete partijske konference Komunistične partije Jugoslavije in Muzej prve konference Komunistične partije Hrvatske v zgradbah, kjer so bile konference pred desetimi leti, ko se je nemški fašizem, potem ko je zaslužil že vrsto evropskih dežel, pripravil, da uniči jugoslovanske narode v revolucionarno, oboroženo borbo proti tujemu napadalcu, petokolonjski kontrarevolucionarni domači buržoaziji, borbo za vzpostavitev revolucionarne oblasti proletariata.

Na peti partijski konferenci je v svojem govoru tovariš Tito dejal, da je konferenca zgodovinskega pomena,

BEograd JE PROSLAVIL OBLETNICO OSVOBODITVE

Sesto obletnico osvoboditve je Beograd svečano proslavil. V spomin številnim žrtvam je mestni odbor Zveze borcev odkril spominsko ploščo na Banjici, v Jajincih in v bivši garaži «Forda». V Banjici je bilo taborišče, v katerem je bilo 23.000 rodoljubov; od teh jih je postalo žrtev okupatorja 3580. Pri Jajincih pa so ustrelili 80.000 borcev. Mesto Beograd je od 1941. leta do osvoboditve izgubilo 13.000 prebivalcev. Toda kljub množičnemu streljanju, obešanju, taboriščem smrti niso mogli sovražniki udušiti odpora Beograda. Junaško mesto je ostalo borbeno do kraja in ureničujejo geza Komunistične partije Jugoslavije ostalo prvo jugoslovansko mesto.

Strahofno porušeno se je v šestih letih svobode razvilo v resnični center jugoslovanskih narodov, ki se bo po novem načrtu razširil v milijonsko najmodernejšo mesto.

Tako proslavlja Beograd in z njim vsi narodi jugoslavije njegovo osvoboditev kot mejnik novega življenja. Glavna mesta ostalih republik so ob obletnici poslala pozdravne brzojavke, Zagreb pa je poslal motociklistično štetefo, da ponese pozdrave glavnemu mestu in voditelju osvobodilne borbe maršalu Titu.

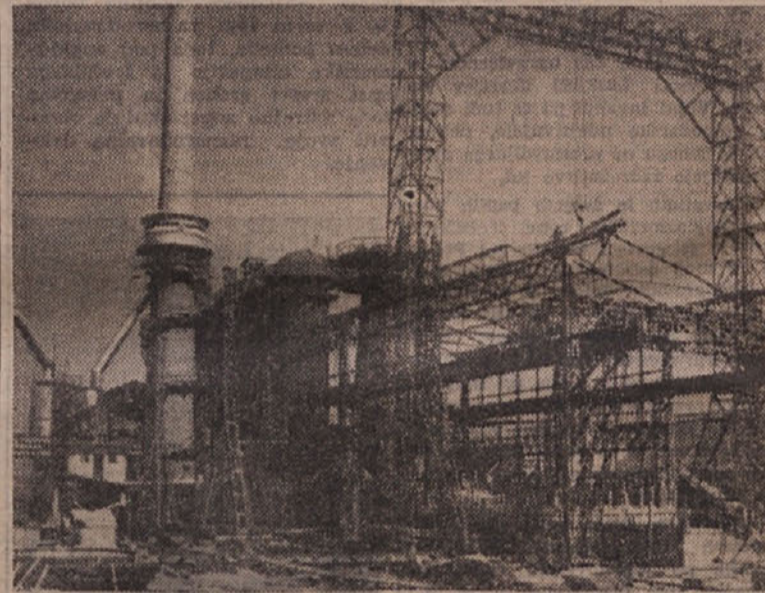
Na predvečer obletnice pa je bila v beograjski operi svečana premiera baleta v koreografiji slovenskih umetnikov Pie in Pina Mlakarja na glasbo Frana Lothke. Poleg mnogih predstavnikov oblasti in političnih organizacij je prisostvoval predstavi tudi maršal Tito,

ker je v dobi preobrata, v dobi močnega poleta po dolgoletni krizi. Enotnost Partije, za katero so se borili skoro 20 let, je dosežena in zdaj je Partija sposobna, da postane voditelj in organizator delovnih množic. In res je postala Partija v tej dobi politični faktor prvega reda. Uspešno je vodila stavke proletariata, naprednih dijakov in delavcev na vasi ter prodirala med množice.

Zrelost Partije in njenega vodstva je vidna iz osnovne ideje revolucije, ki je postavila osnovni program borbe, katero so sprejele najširše množice jugoslovanskih narodov. Ta program je bil enotnost jugoslovanskih narodov v brezkompromisni obrambi dežele, borba za nacionalno enakopravnost in svobodo jugoslovanskih narodov.

Po zmagovitem zaključku druge svetovne vojne do danes je Stalin po svojem vodstvu VKP(b) prizadejal težak udarec mednarodni solidarnosti v borbi proti imperializmu in reakciji. Velikanski delež, ki ga je imela ZSSR v zmagi druge svetovne vojne, je Sovjetska zveza izrabila v pogajanjih z «velikimi», izkoriščajoč pri tem za svoje cilje male narode kot drobšč. Hoteli so izkoristiti tudi jugoslovanske narode, ki jim dičesar ne dolgujejo, ki so za svojo domovino, za svojo fronto v borbi proti fašizmu dali nezmerne žrtve, ki so dali tudi Rdeči armadi primere, kako se neustrašeno bori proti fašistični zverji. Jasno je, da so jugoslovanski narodi odločno odgovorili ter nudili tej novi vrsti imperializma odpor, ki je dosledno na liniji marksizma-leninizma, na liniji odtkov od pete partijske konference pa do petega kongresa KPJ in dalje.

Prav zaradi teh dejstev ima otvoritev muzeja za jugoslovanske narode velikanski pomen. Opredeljuje enega najvažnejših trenutkov življenja in borbe jugoslovanske Partije pred vojno. Peta partijska konferenca je izraz tedanje sile in zrelosti jugoslovanske Partije, izraz borbene pripravljenosti, brez katere ne bi bilo zmage revolucije. Muzej govori o tem, zakaj v Jugoslaviji ni in ni bilo uvoženih partij in vodstev. Skratka zato, ker so si jugoslovanski narodi izvojevali revolucijo ob najtežjih pogojih in jo danes, prepričani v svojo zmago in pravico tako vztrajno in dosledno branijo,

MONTIRANJE NOVE VIŠKE PEČI V SISKU, KJER OBSTOJA ZE VELIK META LURSKI KOMBINAT.

Delavci in inteligenca v borbi za skupne uspehe

Velikanske naloge, ki stoje pred gospodarskimi in industrijskimi podjetji bodo uspešno rešene le, če bodo delavci v tesnem sodelovanju z inženirji in tehniki. To sodelovanje je možno in nujno predvsem v delavskih svetih in upravah podjetij.

Skoro eno četrtino članov vseh delavskih svetov in upravnih odborov v vsej državi sestavljajo inženirji in tehniki. Tako je n.p. v delavskem svetu velike tovarne «Djuro Djaković» v Slavonkem Brodu v delavskem svetu 77 delavcev in 23 inženirjev, tehnikov in nameščencev. Podobna razmerja so tudi v drugih podjetjih. Taka sestava delavskih svetov dosega že v začetku svojega obstoja uspehe prav zaradi tesnega sodelovanja delavcev z delovno tehnično inteligenco. Delavski sveti in upravni odbori imajo veliko samostojnost in mnogo pravic, toda tudi dolžnost in veliko odgovornost. Delavski sveti n.p. odobravajo osnovne načrte, proračune in obračune podjetja, sprejemajo sklepe o upravljanju podjetja itd. Upravni odbori sestavljajo planske proizvodnje, vodijo poslovanje podjetja, dajejo predloge o notranji organizaciji, skrbje za izboljšanje proizvodnje, za kvaliteto izdelkov, rešujejo vprašanja delovnih norm, skrbje za strokovno izpolnjevanje delavcev itd. Upravni odbori so odgovorni za izpolnitev plana in za pravilno poslovanje podjetja,

Da delavski sveti in upravni odbori lahko uspešno izvršujejo vse te naloge, je potrebno strokovno znanje, poznavanje organizacije dela v podjetju, itd. Delavci, ki so bili izvoljeni v delavske svete in upravne odbore imajo brez dvoma dolgoletno izkustvo in tudi solidno strokovno znanje. To potrjuje široko gibanje za visoko storilnost ter veliko število udarnikov, racionalizatorjev in novatorjev. Delavci imajo smisel za praktično in hitro reševanje problemov. Imajo pa tudi močno razvito socialistično zavest in vso poštrevnost v borbi za izpolnjevanje planov.

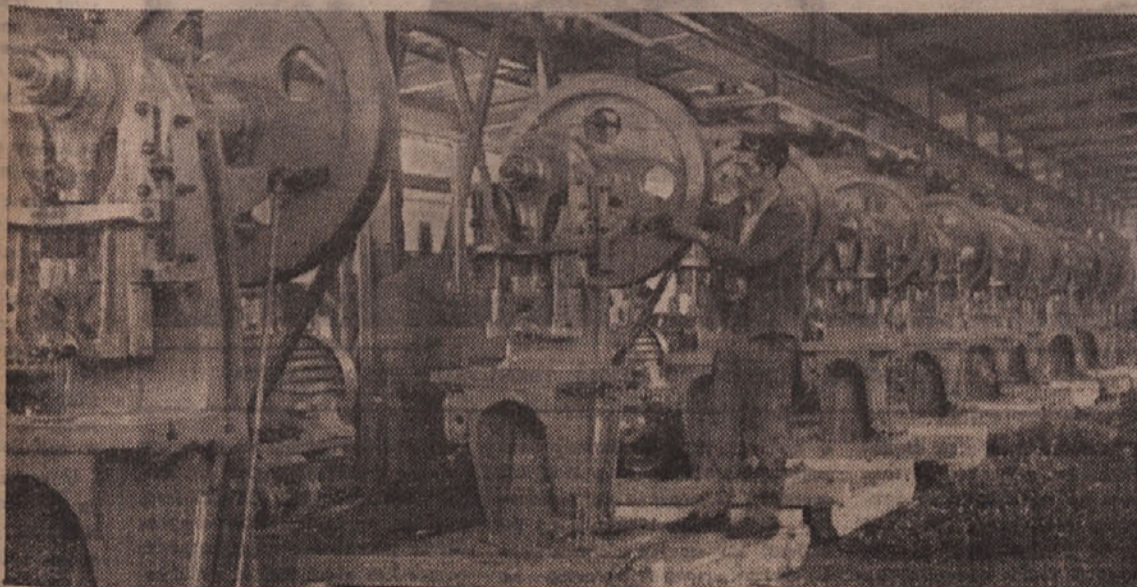
Tehniki in inženirji so pa strokovno temeljito podkovani, kar je tudi neobhodno potrebno za pravilno izpolnjevanje zakonov o upravljanju podjetij. Njihova dolžnost je, da kot člani delavskih svetov in upravnih odborov svoje strokovno znanje prenesejo na delavce, Jugoslovanska industrijska proizvodnja se danes odlikuje po celi vrsti novih izdelkov in po serijskih izdelavih novih proizvodov. Naloga tehničnih strokovnjakov je, da se ta proces še nadalje razvija. Podobno je tudi v drugih panogah gospodarstva.

V tesnem sodelovanju delavcev s tehnično inteligenco se bo jugoslovanska industrija in ostalo gospodarstvo nenehno razvijalo, kar bo državo je krepilo,

3600 KM PO JUGOSLAVIJI

Težka industrija v mogočnem razmahu

Nekaj vtisov s potovanja skupine tržaških novinarjev

V TOVARNI «IVO LOLA RIBAR» V ZELEZNIKU PRI BEOGRADU IZDELUJEJO NA TEKOČEM TRAKU EKSCENTRICNE STISKALNICE

2

Vsi smo že mnogo čitali in slišali s kakšno hitrostjo, s kakšnimi uspehi pa tudi težavami građe v Jugoslaviji socializem. Mnogi si pod pojmom «građitve socializma» navadno predstavljajo razširjanje in utrjevanje ideologije, ki se ji pravi komunizem.

Res je, graditev socializma, v Jugoslaviji vodi k utrditvi te ideologije v določeni perspektivi, toda temelji take družbene in materialni preobrazbi države, to je v njeni preobrazbi iz zaostale v industrijsko napredno državo. Socializem skratka ni mogoč brez lastne težke industrije, brez elektrifikacije, brez naprednega kmetijstva in brez največjega izkoriščanja zemeljskih bogastev v državi. Zato mislimo, kadar govorimo o uspehih in težavah graditve socializma v Jugoslaviji, na uspehe in težave pri graditvi težke industrije, na uspehe in težave pri preobrazbi podeželja, pri izvajanju načrta elektrogradnje itd. itd.

Kdor je poznal staro predvojno Jugoslavijo, temu ni treba razlagati, da je bila le zaostala privelek, vije razvitega kapitalističnega sveta. Bila le tržišče prepuščeno v svobodno neomejeno izkoriščanje raznim inozemskim kapitalističnim trustom in molzna krava tujih vlagalcev kapitalov. Bila je kot taka država brez lastne težke in poltežke industrije, država s skrajno neizkoriščeno vodno energije, deželna brez modernih cest in z redkim železniškim omrežjem, relativno najzadnjaškim kmetijstvom itd. Rudno bogastvo in razne prvine so šle po ceni v inozemstvo, uvažali pa so cenovno drag denar polizdelke in izdelke iz domače izvožene surovine. Profit so pograbil tužci. Doma ni bilo mogoče izdelati niti enostavnega kolesa, kaj šele avtomobila ali kaj podobnega. Taka je bila Jugoslavija po volji tujega kapitala in taka je bila po volji domačih izkoriščevalcev, ki so se menjavali na vladi v obliki raznih klerikalnih, radikalnih, nacionalnih in ne vem še kakšnih režimov.

Graditi socializem pomeni torej čvrsto izvajati gospodarsko osamosvojitvev z izgradnjo lastne težke industrije in boriti se istočasno proti miselnosti, ki ji je tuj vsak na predek in vsaka revolucionarnost.

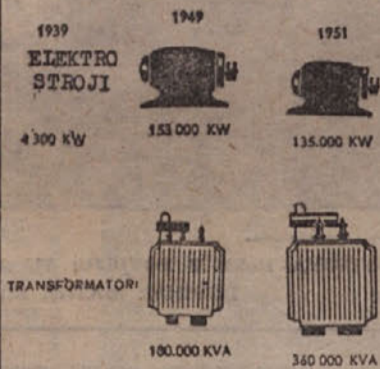
In kako je danes, skoraj po štirih letih petletke v Jugoslaviji z graditvijo težke industrije, kako z elektrifikacijo, s preobrazbo kmetijstva, prometnih zvez itd? O tem mislim povedati nekaj vtisov s potovanja po Jugoslaviji.

Najprej nekaj splošnih ugotovitev. Jugoslavija ima izredno bogat surovinski bazo. Izmed 26 surovin, po katerih cenijo mineralno bogastvo posamezne države in surovinsko zagotovitev domače industrije, jih ima Jugoslavija 23. Sorazmerno s svojo velikostjo spada Jugoslavija med najbogatejše države

ve v Evropi, a po svojih rezervah nekaterih važnih surovin, med najbogatejše države na svetu. V svetovni proizvodnji živega srebra je Jugoslavija na drugem mestu, prav tako je druga v proizvodnji boksita, četrta v proizvodnji antimona, peta v proizvodnji svinaca itd.

Medtem ko je bila proizvodnja težkih strojev in stari Jugoslaviji enaka ničli, je po tretjem letu že dosegla 102% predvidenega petletnega načrta. Prvikrat v državi izdelujejo cestne valjarje, parne bage, razne kopače, v prvih treh letih petletke so izdelali 1500 ton gradbenih strojev, proizvodnja naprav za tovarne in rudnike pa je trikrat pressegla za l. 1951 predvideni plan. Serijsko izdelujejo težke lokomotive in vagoni, tovarne avtomobile različnih tipov, pnevmatična kladiva, stiskalnice, elektromotorje, generatorje, turbine itd.

Med nove največje tovarne težke industrije, ki že delujejo, spadajo poleg ljubljanskega «Litostroja»,

PRVIKRAZ IZDELUJEJO DOMA TRANSFORMATORJE IN ELEKTROMOTORJE

«Mariborska tovarna avtomobilov», tovarni «Rade Končar» in «Prvomajska» v Zagrebu, tovarna «Djuro Djakovič» v Sl. Broču, tovarni «Ivo Lola Ribar» in «Rakovica» v Beogradu ter neštete druge majhne in velike.

Nekatere izmed teh najvažnejših tovarn sem si na svojem potovanju ogledal. Ni da bi popisoval vsako posebej. V vsaki izdelujejo določene stroje, ki sem jih že našel, v vsaki so polne dvorane najrazličnejših naprav (po večini še tujih, vendar so med njimi že stroji domačega izročila), od katerih vsaka izdeluje najrazličnejše dele, ki se jim je skoraj nemogoče zapomniti imena. V vsaki mrgoli delavcev, ki ponekod z večjo, ponekod z manjšo intenzivnostjo opravljajo svoj posel, odvisno je pač od vrste dela in od delovne discipline, ki vlada v tovarni. Za laičnega opazovalca ni vse zanimivo, prav gotovo pa te najbolj pritegne oddelek za montažo, kjer na primer nazorno vidiš, kako nastane avtomobilski stroj, skobelnik za železo, generator ali turbina itd. Če se spustiš v razgovor s kakim delavcem, ti s rasto-

čim zanosom opisuje svoje delo in delo tovarne nasplošno, ne da bi pri tem odmaknil rok od stroja. V njegovem pripovedovanju čutiš odnos do dela, čutiš da se v njem utrjuje delavska miselnost, čeprav je po vsej verjetnosti še pred dvema ali tremi leti prišel v tovarno s podeželja. «Naše nove tovarne, ki jih gradimo, bodo opremljene z stroji, ki jih bomo sami izdelali na teh strojih», se pohvali in v teh njegovih besedah je velika resnica, da brez osnovne industrije, brez težke industrije ni nadaljnega napredka. Vsaka izmed večjih tovarn ima svojo, po navadi triletno industrijsko šolo z rednimi učenci ki se uče teorije pa tudi že prakse prva leta na učnih modelih, v tretjem letu pa že izdelujejo koristne predmete. Kakor se delavci, katerih plača se giblje od 3000 do 10000 din mesečno (kar je odvisno od kvalifikacije in pa produktivnosti) hranijo po večini v tovarniških menzah po zelo nizki ceni, tako so s hrano, oblačili in očitvijo preskrbljeni za čas šolanja tudi vsi gojenci industrijske šole, ki dobivajo poleg tega še nekaj denarja. Tisoči in tisoči mladeničev bodo tako našli svoj poklic v industriji, kjer se bodo izpopolnili v strokovnjake, ki jih danes v državi še bolj primanjkuje kot pa same delovne sile, ki jo bo delno rešila modernizacija kmetijske proizvodnje, delno pa pravkar izvajajoča redukcija odvečnega pisarniškega aparata. Seveda pomanjkanje delovne sile s temi ukrepi tudi potem ne bo odpravljeno in tega se zavedajo vsi, zato pa je v Jugoslaviji tako pogost vzdih posebno pri raznih direktorjih tovarn: «Eh, ko bi nas bilo nekaj milijonov več, pa bi petletke za nas ne bile taka težava kot so».

V neposredni bližini vsake tovarne, ki sem jo obiskal, rastejo kot gobe nove stanovanjske hiše, pa bodi veliki bloki ali pa lične vile.

Počasi nastajajo tako nova moderna mesta, posejana z vrtovi in parki, otroškimi igrišči, kopalnimi bazeni, telovadjišči, gledališkimi dvoranami, trgovinami itd. V novih domovih imajo že danes delavci zaslužen počitek po dnevnem delu.

Nekaj popolnoma svojevrstnega so direktorji v jugoslovanskih tovarnah Svojevrsnega, mislim, ne za jugoslovanske razmere, pač pa gledano iz starega sveta, recimo iz Trsta, kjer so direktorji takih in podobnih podjetij ona zvrst ljudi, ki ustvarjajo s svojo prisotnostjo neko napihjenost, s svojo običajno dvojno brado in brilanti na prstih pa vtis preživelosti in odmaknjeno, stič od človeškega.

Direktorji jugoslovanskih tovarn so ljudje, za katere pravimo, da so iz ljudstva. Prideš k njim v delovno sobo brez običajnega kapitalističnega cerimonjaja, se ti predstavijo, ti ponudijo sedež in že si sredi najprijaznejšega ambienta v prijetnem in sproščenem razgovoru. Od njih izveš, kar te zanima: o

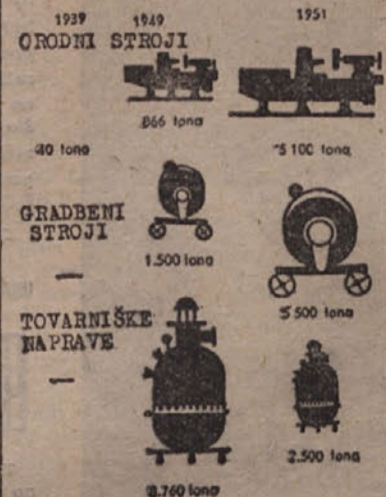
produkciji, o njeni kvaliteti in kvantiteti, o delavcih, o inženirjih, o vodstvu, o dobrih straneh in napakah. Zgovorni so in pravijo: Mi nimamo kaj skrivati, mi gradimo socializem in ponosni smo na to. Se več, mi hočemo, da ves svet zve, kaj in kako delamo, hočemo, da vsi zvedo o nas resnico, ker vemo, da razširjajo naši sovražniki o nas samo laž in kleveto.

Kar je važno, vsi direktorji, s katerimi sem se razgovarjal, so divši delavci, po navadi delavci iste stroke, h kateri spada delo v tovarni. Zakaj je to važno? Važno je zaradi odnosa med direktorjem in delavcem podjetja. Med njima ni razredne razlike. Oba pripadata razredu, ki je temelj nove družbe. Oba čutila enako do tovarne, oboja imata za svojo in oboja sta vsajena. Recimo primer direktorja v tovarni elektromotorjev, generatorjev in turbin «Rade Končar».

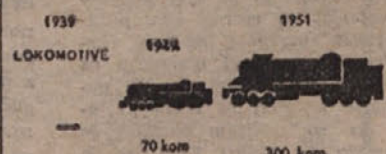
To leto so kakor po vseh podjetjih v državi, tudi v tovarni «Rade Končar» izbrali izmed delavstva delovni svet in iz njega izvolili upravni odbor, ki vodi produkcijo tovarne. Stari direktorji so prišli avtomatično v upravni odbor z istovrednim glasom kot je glas ostalih članov upravnega odbora. Direktor tovarne «Rade Končar» pa je dejal pri sebi: «Zakaj bi jaz prišel v upravni odbor avtomatično. Kaj pa, če me delavci nočejo. Ne, kandidiral bom kot ostali. Če me izberejo, dobro, če ne, pomeni, da mi tukaj ni mesta in da lahko grem».

Pri glasovanju je direktor dobil edini vse glasove. Z zadovoljstvom je izpovedal to svojo zmago in zakaj je ne bi, saj je to poleg njegove osebne zmage predvsem zmaga demokracije, ki vlada novi državi, kjer je v resnici ljudstvo ono, ki odloča. Opisani primer je resnična demokracija in ne-prazno žvekanje kavarniških politikov in naših tržaških kominformistov o o terorju v Jugoslaviji.

Ko zaključujem to poglavje, imam spet mučen vtis, da nisem uspel prikazati v dovolj popolni sliki velikanskega poleta v industrializaciji v Jugoslaviji. Človek bi moral biti že velik mojster besede, da bi mogel na treh, štirih straneh napisati zgodovino o tem, kako je na nekem prostoru še pred tremi leti rastle trava ali pa je bilo le pusto kamenje, danes pa stoji na istem mestu velika tovarna in proizvajava na tekočem traku avtomobile, ki jih potem sručuješ po vseh cestah države pri opravljanju svoje vloge.

PRED VOJNO V JUGOSLAVIJI NISO IZDELOVALI GRADBENIH, ORODNIH STROJEV IN TOVARNIŠKIH NAPRAV. NA GRAFIKONU VIDITE, KOLIKO JE BILO IZDELANIH TEH STROJEV V TONAH LETA 1949 IN KOLIKO JIH BO IZDELANIH DO LETA 1951

TUDI LOKOMOTIVE IZDELUJEJO PRVIC V JUGOSLAVIJI. LETA 1951 JIH BODO IZDELALI 300

ROMINFORMIARDE

NAFTOVOD IZ PLOESTYJA V ODESO

Romunija ne bo mogla več prodajati svoje nafte Češkoslovaški, čeprav ima z njo sklenjen sporazum. Celotno proizvodnjo bo prevzela Sovjetska zveza, kakor je določila Moskva.

To pa seveda ne pomeni, da bo ostala Češkoslovaška brez tega proizvoda. Nafto ji bo pošiljala odslej Sovjetska zveza, romunsko, le s to razliko, da bo cena zaračunana v rubljih in da bo tem prištet tudi procent za manipulacije.

Z romunsko nafto ima Sovjetska zveza tudi svoje velike načrte. Pripravljajo, da bodo iz Ploestyja zgradili naftovod do Odeese...

Ti načrti nas spominjajo karikature, ki je prikazovala kravo, ki je mullila travo na ozemlju ljudskih držav, toda vime je imela na oni strani meje — na sovjetskem ozemlju, kjer jo tudi molzejo.

«SKRB» MOSKVE ZA NERUSKE NARODE

Komunistična partija boljševikov Turkmenistana je imela pretekli mesec svoj X. kongres. Iz poročila ki ga objavlja moskovska «Pravda», posnemamo med drugim, da je delegat na kongresu kritiziral biro CK KP (b) Turkmenistana, češ da ni mogel doseči od ministrstva poljedelstva in ministrstva za gojenje bombaža nobene pomoči. Vse obljube so tako ostale neizpolnjene.

Ze iz oblike članka ter iz samega poročila vidimo, kakšno pozornost posveča CK VKP (b) kongresu nacionalne kompartije v ZSSR in kako živo moskovski revizionisti rešujejo življenjske probleme neruskih narodov.

V CSR SE VEDNO NI BILO VOLITEV V LJUDSKE ODBORE

Po osvoboditvi je tudi CSR dobila ljudske odbore. Toda ti organi oblasti niso bili voljeni.

Po parlamentarnih volitvah 1946 leta so bile v ljudskih odborih sorazmerno zastopane vse politične stranke, ki so sodelovale na volitvah, tako da je število predstavnikov ene stranke v enem izmed ljudskih odborov odgovarjalo procentu glasov, ki jih je stranka dobila na ozemlju tistega ljudskega odbora.

Po februarjskih dogodkih iz leta 1948 so iz ljudskih odborov odstranili reakcionarne elemente.

Februarja 1950 je vlada izdala odlok o reorganizaciji mestnih ljudskih odborov, ki bi se morala izvesti do 30. junija 1950. Cilj pa bi bil sodelovanje ljudskih množic z ljudskimi odbori.

DVOJNO PISANJE SOVJETSKEGA NOVINARJA

Leta 1947, ko je jugoslovanska mladina gradila progi Brčko-Banovič in Samac-Sarajevo, je švicarski list «Basel Nachrichten» in ostali reakcionarni tisk v svetu pisal, da imajo te proge za cilj, napad na Grčijo, čeprav je Grčija daleč od Samca in Sarajeva. Sovjetski list «Novoje Vremja» je tedaj odgovoril, da pač oni ničesar drugega ne morejo pisati kakor klevete. Tako je pisal novinar A. Piradov leta 1947.

Toda danes živimo v letu 1950, in od takrat je preteklo že mnogo Volge. V glavi A. Piradova pa so nastale v tem času velike revolucionarne spremembe. In danes piše ta isti Piradov v istem časopisu: «Pravi cilj strateške avtostrade Beograd-Zagreb-Trst, za katero so odobrili načrt Amerikanci je, da služi novi vojni. Ker je že podaljšal Piradov avtostrado do Trsta, se čudimo, kako da ni opazil, da ogroža ta avtocesta tudi Vladivostok in Port Arthur.

Informbrojevska resolucija je svojim agentom popolnoma odvzela čut odgovornosti in jih spremenila v moralne bedneže. Njena žrtve je tudi Piradov, sovjetski novinar, ki svojo čast in poštenje ceneno prodaja za lažnivost po navodilih informacijskega urada.

ZDRAVILNE RAZSTLINE

RDEČI ŠIPEK

Zapihala bo burja, odletelo bo listje, toda šipek bo vztrajal, zlepa mu ne more kaj do živoga. Rdeči, živordeči, hruškasti plodovi tam, kjer so poleti cvetele vrtnice, predvsem one divje; cvet, ki ni bil odtrgan, se je izpremenil v šipek in skoraj je ni meje ob poteh, ki bi bila brez njega.

Če bi ljudje vedeli, kakšno vrednost vse ima takle šipek, bi niti eden ne rdel v jesenski ali pa zimski dan, marveč bi vse znosili na svoje domove. Limone ljudje zelo cenijo in si delajo iz njih prijetno limonado in kot zdravilo jo imajo zelo v čisljih. Tisto nekaj posebnega v limonah je njih kislilni okus, ki ga imajo po limonini kislini in pa po askorbinski kislini ali kakor to askorbinsko kislino moderno imenujejo, C-vitamin. Toda limone so drage in ne rastejo pri nas, šipek je pa zastoj. Smeje se ti iz grmovja in te izliva. In ker je toliko tega šipka in ker je domač, ga podcenjujejo. Pa ni prav tako. Šipkov plod je pred limonami. Šipkov plod vsebuje nekaj jabolčne in limonine kisline, zato pa je nekoliko kiselkast, vendar je v glavnem sladek, ker ima precej sladkorja in to petkrat toliko kot kisline. Tudi C-vitamin je v šipku, in saj veste, kako dandanes ljudje skrbje, da bodo ja dobili vitamine v svoje telo, da ne bodo zboleli za težkimi boleznimi zaradi pomanjkanja vitaminov v svoji hrani. V 100 gr limoninega soka je 100 miligramov C-vitamina, v 100 gr šipka pa je 1.000 miligramov C-vitamina. Ali veste sedaj, kaj raste po našem grmovju!

Ker so vitamini tako važne snovi, ki igrajo tako važno vlogo v človeškem življenju, ni nič čudnega, če se tudi mnogo znanstvenikov, zdravnikov, biologov in kemikov zanima zanje. Ni eden izmed zadnjih med njimi madžarski profesor Szent Gyorgy. Mnogo novega je človeštvu povedal o vitaminih. Vitamine zaznamujemo s črkami. Med drugimi snovmi je profesor Szent Gyorgy našel v rdeči papriki in limonah nek nov vitamin, ki mu je dal ime P, ker je bila v abecedi pač črka P na vrsti. Bilo je to leta 1936. Ta vitamin P se upira strupu davice: če ga vbrizgamo v žile, zmanjšuje v njih prevelik pritisk krvi; če ga telo nima, kolikor ga pač potrebuje, se pojavijo pri hoji bolečine v nogah, bolečine v ramenih, telo se utruje, žile postanejo manj odporne. Torej same neprijetne zadeve. Toda naš šipek nima v mesu in kožici svojega rdečega plodu le sladkorja in kisline, temveč tudi P vitamina ima v izobilju. Torej je šipek prav res zdravo zdravilo in še sladko in poceni.

Jesti šipek, se pravi, uživati zdravilo. Največ vseh teh drobnih in zlahkanih snovi je v šipku, ko še ni

prezrel. Ko je prezrel, je mehak. Ko pa je samo zrel ali pa samo zori, je trd in rdeč in takrat je najboljši, takrat ga beri. Naberl si ga ob suhem vremenu in si ga posuši. Še bolje je, da narediš iz njega marmelado. Marmelada iz šipka, to je dobrotu in zdravilo. Srbi silno cenijo šipkovo marmelado in vemo, da so zdrav narod. Ali pa čaj. Kako je drag ruski čaj in konec koncev ali je ruski čaj res taka dobrotu. Vse boljše je lipov čaj, toda kaj šele šipkov čaj. Nabrati ste lepih trdih, rdečih šipkovih plodov, jih lepo razrezali in posušili. Iz teh rezin dobimo zlatorumen čaj, prijetnega vonja in zlahkano kisekaste okusa. Nič ni treba v ta čaj

stiskati in odcejati limone, kajti šipek ima kislino sam v sebi. In še to prednost ima, da ga ni treba mnogo sladkati, ker vsebuje šipek dokaj sladkorja v svojem plodu.

V šipkovem plodu so semena, ovita v ostre dlačice. Te so nekoliko neprijetne, toda tudi ta neprijetnost koristi. V črevesju človeka žive tudi zajedalci, gliste, ki nam kradejo našo hrano. Nekdo jih ima več, drugi manj. Gliste imajo na ustih posebne bradavice, s katerimi se pritrjujejo na steno črevesja in žive tam brezskrbno življenje. Nerade grede iz črevesja, kjer se jim dobro godi. Če pa jemo šipkov plod s semeni in dlačicami vred, se kaj kmalu neha za gliste lepo mirno in sito življenje. Ostre šipkove dlačice jih dražijo in zbadajo po nežni kožici, da se rade umaknejo iz črevesa. Otroci so zelo radi glisavi, zelo dobro je, če otroci jedo šipek.

Iz šipka delajo tudi sirup, ki je dobro zdravilo in pijača. Vse mogoče pijače, z vsemi mogočimi okusi, barvanji in cenami izdelujejo, kdaj se bo pa našel podjetnej, ki nam bo nudil v poletni vročini slajno, ohlajeno šipkovo pijačo. Malo reklame in mislim, da bi uspel. Posebno še, ko pravijo, da so pijače narejene iz šipka tonikum, sredstva za poživljanje. Tonikum iz šipka poživlja dihanje, krvni obtok in prebavo. Ponekod tudi cenijo čaj iz šipka, ker pravijo, da zelo lajša bolečine v mehuru, posebno še, če se tam pojavljajo kamenčki, ki delajo sitnosti pri prehodu skozi tanke cevke.

Toľiko o šipku, sedaj je zrel in še ni prezrel. Toda tudi cvetje je od sile koristno, toda o tem takrat, ko bodo po silni zimi zopet po naši deželi vzcvetele divje trnaste rože.

TONE PENKO

M O D A

NI RECENO, DA MORAJO BITI SPALNE SRAJCE PRAV IZ SVILE. PRAV NIC NE BODO IZGUBILE NA SVOJI LJUBKOSTI, CE JIH SESIJES IZ ZELO TANKEGA BELEGA PLATNA ZA PERILO. NA NASI SLIKI JE PRVA SPALNA SRAJCA SESITA IZ PLATNA Z VEZENIM SEDELCEM, DRUGA IZ TOPLE FLANELE ZA ZIMO, TRETJA PA JE IZ BATISTA Z NABORKI IN DROBNIMI GUBICAMI

Eden, dva, tri in štiri

1. Počepni na desno nogo, levo iztegni, z rokami pa se opri ob tla.

2. Počasni se dvigaj na desni nogi in prehajaj v razkoračno stoji;

3. istočasno pa dvigaj roke preko odročnja.

4. v uzročenje. Vaja krepi mišice nog in prsnega koša.

O prvi pomoči NOVOROJENČKU

Zgodí se včasih, da ženo prehití porod doma, zato je potrebno, da je vsaka mlada mati poučena ne samo o poteku poroda, ampak tudi o prvi pomoči in negi novorojenčka.

Otrok je prve trenutke po porodu zvezan z materjo po popkovini. To vez moramo prekiniti, in sicer tako skrbno, da novorojenčka ne poškodujemo. Posledice vsake poškodbe so namreč nevarne okužbe popkovine in popka.

Pri krepkih novorojenčkih, ki glasno kriče, moramo s povezavo popkovine počakati 3-5 minut. Ta-

ko pride v novorojenčka čim več krvi.

Nato prevežemo popkovino na dveh koncih z razkuženim bombaževnim trakcem, dolgim približno 30 cm in širokim 1,2 cm. S prvim trakcem prevežemo popkovino 3 prste od novorojenčkovega trebuščka, z drugim pa prevežemo dva prsta od prvega. Prvi trakec preprečuje krvavitev iz popkovine, drugi pa krvavitev iz otroške posteljice, kjer je lahko še dvojček. Nato prevežemo z razkuženimi škarnjami popkovino med obema koncema. Pri rezanju popkovine moramo zelo paziti, da malega kričča, ki srčilo brca z nožicami, ne ranimo. Potem namažemo novorojenčkovo telo, s toplim oljem ali vazelinom ter zdrgnemo s segreto grobo pleničko lepljivo sirasto mažo, ki se drži njegovega telesa. Nato otroka okopljemo v vodi topli 36 st. C.

Pri tem pa moramo paziti, da bo vode v kopalni kadi tako malo, da se popkovina ne moči. Zato morava trebušček gledati iz vode. Po kopeli dete dobro obrišemo, dobro zdrgnemo trak na popkovini, ki jo zavijemo s sterilno gazo in obrnemo navzgor, da se z urinom ne moči ter jo pritrdimo k trebuščku z obližem ali prožnim popkovin ovojem.

To moramo opraviti prav skrbno, da se popkovina hitro posuši in odpade. Pri zdravem novo-

rojččku bo popkovina že drugi dan suha, in sicer se bo spremeniła v črnorjavkast povesek, ki v 5 do 7 dni odpade. Na mestu, kjer je popkovina odpadla, nastane vlažna ranica, ki se pa po treh dneh prevleče s kožico in zaceli. Da se povesek čimprej osuši in odpade, ga večkrat posipljimo z dermatolom in pazimo, da se pri kopeli ali z urinom ne omoči.

Ko smo oskrbeli s popkovino, oblecemo novorojenčka v segreto perilo in toplo ovijemo. Prve dni ga moramo segreti s termoforjem, ker otrok še ni vajen zračne toplote. V materinem telesu, kjer je toplota merila 37,8, mu je bilo namreč topleje.

Če popkovina kasneje odpade ali če je zdrizasta ovojnica popkovine zelo debela, pojdemo takoj k zdravniku. Če ima otrok porodne poškodbe, ga moramo prav tako peljati k zdravniku, ki bo skušal napake izboljšati ali pa celo popolnoma odpraviti.

Ker je novorojenček zelo sprejemljiv in občutljiv za vse vrste okužbe, zlasti za bolezenske kalí prehlada ali gnojenja, moramo paziti, da otrok ne pride v stik s prehlajenimi ljudmi. Čisto navaden nahod lahko povzroči pri novorojenčku pljučnico in smrt, navadni turi pa sepo in smrt.

Čitajte in širite

LIUDSKI TEDNIK

Nasveti

Srebrni predmeti ne bodo izgubili leska, če jih ovijete v črn svilen papir.

Ako hočete imeti mehke in bele roke, si jih večkrat namažite s mešanico limoninega soka in bilicerina (v enakih delih).

Zakrivljene škarnjice za nohte in kožico obrusite, če z njimi večkrat prežete steklen papir.

Če imate zelo suho kožo, si jo otrli z dobro stepenim rumenjkom, v katerega kaneš nekaj kapljic oljčnega olja. Čez četrt ure si obraz umij s svežo vodo.

Če se nisi preveč hudo opekla, si boleče mesto nabaži z oljčnim oljem, beljakom ali pa položi nanj rezino surovega krompirja.

Naberl smrekove igle v majhne vrečice in ko se koplješ, potopi tako vrečico v vodo. Voda se ba navzela prijetnega vonja, poleg tega pa bo olje smrekovih igel prijetno vplivalo na znojnice. Pozimi vrzi večkrat smrekove igle v peč. Z izogrevanjem bodo po prostoru razširile svež vonj po smrekah.

Rjaste madeže odstraniš s svile s čistim alkoholom. Čipke, ki se jih je prišla rja, najprej zdrgni z limoninim sokom, potresi s soljo, nato pa jih daj na sonce.

Če imaš vedno mrzle in rdeče roke in če ni temu kriv nepravilen krvni obtok, (ozdravljivo!) napravi večkrat vroče ročne kopeli, ki naj trajajo četrt ure.

Ako hočeš rumenjaka popolnoma ločiti od beljaka, ubij jajce v lijak. Beljak bo zdrgnil skozi vrat lijaka, rumenjaka pa bo ostal zgoraj.

KOSTANJ v kuhinji

MARMELEDA IZ KOSTANJEV

Potrebuješ 1 kg kostanjev (po možnosti maroni), 1 kozarec mleka in 5 dkg masla. Kostanj skuha, olupl in pretlači skozi sito. Pretlačenega daj nato v mleko in kuhaj, dokler se mleko ne izsuši. Med kuhanjem neprestano mešaj. Sladkorju doli malo vode in ga kuhaj, da postane zlatorumen. Potem pa ga počasi med mešanjem vlij na kostanj. Ko je marmelada dobro ohlajena, jo daj v steklene kozarce, ki jih dobro zapri s polloženim papirjem, ki si ga popre namočila v alkoholu.

SLASCICA IZ KOSTANJA

Vmešaj v 30 dkg kostanjeve moke 1 vrečico kvasa v prahu, 1 rumenjaka, 5 dkg masla in 3 žlice sladkorja; med mešanjem dodajaj polagoma 1/4 l mlačnega mleka. Testo naj bo gostejše,

dodaj mu še sneg 1 beljaka, vlij v model, ki ga namažeš z maslom in potreseš z dobimami. Peči v vroči pečici približno 1 uro.

POSŁADKORJEN KOSTANJ

Kostanj malo zarezl in speci; potem ga olupl, a pazi, da se ne zdrobi. Natakni vsakega na tanko, precej dolgo paličico, pomoči v sladkorni sirup, obračaj na zraku, da se ga povsod prime sladkor, daj ga na krožnik, da se posuši. Suhega potem zloži na rezljan papir in ponudi.

KOSTANJEVE KROGLICE

Kostanj skuha, olupl, pretlači, pri-mešaj malo presnega masla, sladkorja, vanilije in rumu ali likerja. Lahko tudi sladko smetano, oblikuj kroglice jih oblij s čokolado in daj v papirnate vrečice.

Pomen apna v živinoreji

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Na pomen rudnin v prehrani živali so nas prvi opozorili pašniki in pašne živali. Ovce se zadovoljijo tudi s travami, ki jih goveja živina odklanja, toda največ poginov in najslabši pašni uspehi so na pašnikih, ki imajo malo rudninskih snovi. Kjerkoli imajo ovce na pašniku izbiro, bodo segle po travah, v katerih je obilo rudnin. Po sami krmilni vrednosti ni skoraj nobene razlike med dobrimi in slabimi pašniki, pač pa primanjkuje na slabih pašnikih več rudnin nego beljakovin.

Vse, kar vpliva na bolj ali manj bogato letino in obilnost paše, vpliva tudi na različne v rudninski sestavi rastlin. Ako zemlja, ruša in vreme v poletju dovolijo neprekinjeno rast, ostane tudi rečilna vrednost trav ob stalni paši enaka. Metuljnice (lucerne, detelja itd.), ki jih cenimo zaradi beljakovin, se ne predstavljajo v čisti setvi kot paša uravnovečane hrane. Boljše so mešane s travami. Metuljnice vsebujejo dosti apna, a primanjkuje jim fosforja, tako da razmerje apna do fosforja v njih ni pravilno.

Najbolje bi seveda bilo, če bi trave kot glavna in naravna hrana vsebovale v zadostni količini in v pravilnem razmerju vse rudnine, ki so potrebne živalskemu telesu in za produkcijo mleka, volne itd. Na »deviški« zemlji je to dostikrat, ne pa na zemljah, ki jih že stoletja izerpavamo. Zato vračamo z gnojilom in umetnimi gnojili zemlji rudnine, ki smo ji jih s pridelitki jemali. Z gnojili je mogoče znatno menjšati rudninski sestav trav in sicer še najbolj, da vsebuje čim več apna in fosforja.

Ceprav z gnojilom ublažimo ali odpravimo pomanjkanje rudninskih snovi krmil, je vendar povsod udomačeno, da pokladamo apnene dodatke med krmno. Živali često trpijo na pomanjkanju rudnin v telesu, ne da bi to bilo na zunaj vidno. Iz tega se izcimijo obolenja, mnogokrat nerazumljiva ali vezana že na druge okužbe. Zato naj dobivajo živali apno, fosfor in druge rudninske snovi (ki jih je po številu precej, po količini pa sorazmerno malo), v krmil kot naravne sestavine krmil ali pa kot umetno primeste.

Ze pred desetletji so se na trgu pojavile rudninske mešanice za krmno. Bile so med njimi prav dobre pa tudi take, ki so več koristile prodajalcu kakor pa kupcu. V Ameriki se niso navduševali za rudninske mešanice ali preparate, raje se poslužujejo rudnin, ki so bolj pri roki in bolj prirodne. Poskusna postaja vseučilišča Wisconsin daje ameriškim kmetovalcem navodila, ki so tudi za nas zanimiva in uporabna:

«Ne moremo doseči obilne produkcije mleka in da bi teleta dobro uspevala, če primanjkuje v krmil apna». Nallega dobimo apno s pridelovanjem lucerne, detelje

in sojinoga sena; vse metuljnice imajo mnogo apna; ako so pri sušenju ohranile lepo zeleno barvo, vsebujejo vitamin, ki omogoča asimilacijo apna. Če pa moraš krmil navadno seno (ne metuljnice), koruznico s kislimi ali slamo, tedaj primestaj med močno krmno 3 do 4 odst. zmletoga apnenca, lesnega pepela, sušenega laporja ali skrbno na zraku gasenega apna; ob paši in sicer ob zelenem krmiljenju primestaj 8 do 10 odst. Ker močne krme poleti ne pokladamo, zmešamo pol na pol apnenega dodatka iz razklejene kostne moke s kuhinjsko soljo in nudimo živalim te mešanice po milji volji. Na poskusni postaji je vsaka krava na paši požrla 1/4 do 1/2 kg kostne moke z najboljšim uspehom. Ako ni med krmno vsaj 20 odst. s fosforjem bogatih močnih krmil (pšenični otrobi lanene ali druge oljne tropine), tedaj je bolje primestati močni krmil 3 do 4 odst. kostne moke; zmletih fosfatidov ali kislih fosfatov (te le, ako ne vsebujejo fluora) namesto same apnene mešanice; kostna moka nima le mnogo apna, marveč tudi fosforja, kar je živalim potrebno. Čeprav pokladamo pozimi obilo lucerne, detelj, sojinoga sena ali drugih metuljnic, je živalim vendarle dan prost dostop do mešanice »sol-apno-kostna

moka»; škoditi jim ne more, često pa prav vidno koristi.

V živinoreji uporabljamo med krmno naslednje oblike apna:

1. Kostno moko razklejenih, v moko zmletih kosti čim bolj brez duha.

2. Rudninsko klejno apno iz apnenca, ki vsebuje fosfor in ki je iz tvornice superfosfata. Ako so ga pri izdelavi očistili strupenega fluora, je kot vir apna in fosforja enakovredno kostni moki.

3. Lesni pepel. Od bukovih drv vsebuje do 52 odst. kalcija, 11 odst. fosforja, 11 odst. pepelike in 8 odst. magnezija. Rudnine v pepelu se sicer ravna po zemlji, kjer je dreve rastle in po trdoti lesa; vedno pa prevladuje v njem apno.

4. Lapor in krečo, ki ju često uporabljajo kot prirodni proizvod, imata to prednost, da sestojita iz finih delcev, ki jih krmimo, ne da bi jih mleti. Lapor vsebuje sicer še druge primesti, med njimi često tudi nekoliko fosforja in razpade v moko šele, ko zmrene; za krmno prihajajo v poštev le na apno bogate vrste.

5. Zmlete školjke ostrig in črugijskih morskih polžev cenijo posebno perutinarji, čeprav niso boljše kot zmlet apnec.

6. Zmlet apnec je v Ameriki pri živini tako udomačen kakor na

polju in travnikih; pri mletju v tvornicah ali doma odsejejo najfinjšo moko za živali, bolj grobo za polja. Uporabljajo le kalcitni (ne dolomitni) kamen, iz katerega pridobivajo najboljšo žgano apno. V kamnolomih ima trarskido priliko, da si ga naseje za svoje živali. Fina apnenčeva moka se v solni kislini želodca raztaplja.

7. Gaseno apno, kakšno vidimo v ometu na stavbah potrebujemo včasih za perutnino.

Marsikdo se boji pokladati živini »spesek« ali zmlet kamen živalim, češ kaj bo s to neprebavno pavlako želodec. Toda živalski želodec je najboljša nedosežena kemična tvornica, ki vse to pravilno predela in izkorišča. Osnovno pravilo za dobrega živinorejca pa je nuditi živalim vse snovi, iz katerih je sestavljeno njihovo telo; torej ne le običajna krmila v ustrezajoči mešanici, ampak tudi vse rudnine. Molzne krave in vse čomače živali naj bi vedno imele na razpolago rudninske mešanice. Za večjo čredo bi tako mešanico sestavili na primer takle: 20 do 40 kg kostne moke in 20 do 30 kg živalske soli. Kdor ima manj živali, si bo seveda pripravil manjšo količino približno v istem razmerju.

Tako rudninsko mešanico pa ne bomo nudili živini le pozimi, ampak tudi poleti. Takrat je celo še bolj potrebna, zakaj poleti se mora žival založiti z vsemi rudninami in še posebno z apnom. Kakor vemo, pospešuje prav zelena krma raztapljanje apna in lajša telesu, da ga sprejme vase.

NAPREDNO GOSPODARSTVO

Izdelovanje mlečnega prahu

Če hočemo izdelati mlečni prah, moramo odtegniti mleku vso vodo. Na več načinov predelujemo mleko v mlečni prah. Prvotno so ga tako, da je teklo mleko v tankem curku preko valjev, ki so jih z vodno paro ogreli na 100 stop. C in tudi več. Pri tem voda izpareva. Trdne sestavine mleka, ki odpadejo od površine valjev, nato uprašimo. Če so valji v prostoru, v katerem je manjši zračni pritisk, izpareva voda mleka že med 40 in 50 stop. C.

Še dan izdelujejo mlečni prah največ z razprševanjem. Najprej mleko zgostimo z uparjenjem, nato ga istočasno osušimo in uprašimo. Preden pa pride mleko v napravo za izdelovanje mlečnega prahu, ga moramo najprej očistiti, pasteurizirati in po možnosti tudi homogenizirati. Tako pripravljeno mleko napelujemo v uparjevalce. V te naprave odpravimo iz mleka del vode in dobimo koncentrat, ki vsebuje 48 do 50 odst. suhih snovi. Še dan je stopnja koncentracije 1:4. Neprekinjeno uparjanje traja približno 1 minuto.

Če mleko neposredno ugrečamo, porabimo 1,1 kg vodne pare za uparjanje 1 kg vode, ki je v mleku. Kadar pa uparjamo mleko v eno in dvostopni uparjevalcih, potrebujemo le 0,5 do 0,4 kg vodne pare za uparjanje 1 kg vode. V velikih tovarnah mlečnega prahu imajo mnogostopenjske uparjevalce. Ti predelajo v eni uri 9.000 do 10.000 kg mleka ter uporabljajo le 0,3 kg vodne pare za uparjanje 1 kg vode iz mleka.

Tako zgoščeno mleko napelujemo v uparjevalni sušilnik. Mleko vstopa na gornji strani uparjevalnega stolpa in pada na ploščo, ki se zelo hitro vrtili. Na tej plošči se mleko razprši v zelo drobne kapljice, da nastane mlečna megla. Od strani pa prihaja v gornji del stolpa tudi vroč zrak. V nekaterih napravah znaša temperatura vročega zraka do 400 stop. C. Vroč zrak povzroči, da se drobne mlečne kapljice naenkrat posuše in tako nastane mlečni prah. Močan zračni tok odnese mlečni prah iz uparjevalnega stolpa v zbiralnik za mleko v prahu. Če nastanejo večji delci mlečnega prahu popadajo na dno stolpa. Trideset sekund zatem, ko mleko vbrizgamo v stolp, se nabere v zbiralniku mlečni prah.

ZAKAJ ČEŠNJE ODMIRAJO?

Po raznih krajih našega okraja in tudi po Sloveniji opažamo, da odmirajo češnje, ko dosežejo starost 20 do 40 let in včasih tudi že prej, ko komaj začno roditi. Dobro vemo, da češnja pri nas dobro obrodi in da ima tudi vse podnebne in talne pogoje za nadaljnji razvoj. Posebno dobro pa se ji prilega Koprščina, Vipavska dolina in tudi Kras, kjer jo cepijo na rašeljiko. Češnje so ob enem velikega gospodarskega pomena, ker jih notranja in zunanja tržišča še vedno zahtevajo in dobro plačajo. Izumiranje češenj predstavlja torej za naše gospodarstvo občutno škodo in zato je prav, da ga preprečimo. Da se češnjevo drevo posuši, je vzrok v nepravilni zemlji. Češnja ljubi rahlo propustno zemljo. Ne prenaša podtalne vode. Češnjeve korenine so zelo občutljive za vlago in začno gniti, čim pridejo v dotik s podtalno vodo. Tudi težke glinaste zemlje ne prenaša češnja.

Zelo napačno je, če sadimo drevesa v zemljo, kjer je raslo prej kakšno koli dreveje, grmovje ali trsje. V takih primerih pridejo korenine novega mladega sadnega drevesa v dotik s koreninami prejšnjega drevesa ali grmičja, ki v zemlji gnije in ki zdrave korenine češenj okuži. Zato moramo počakati, da preteče 6 let, odkar smo prejšnja drevesa s koreninami vred odstranili.

Češnja je zelo odporna proti suši; letošnji dobri pridelek nam dokazuje, da prenaša češnja sušo bolje od vseh poljedelskih kultur, vendar se tudi v suhih letinah dogaja, da ji primanjkuje vlage, posebno če je obložena s sadjem. V takih okoliščinah postane dreveje smolkavo in se posuši še v tistem ali naslednjih letih. Če že sadimo češnje v rahli zemlji, moramo pred saditvijo zemljo globoko prekopati in pognojiti z organskimi gnojili. Organska snov v zemlji postane dober rezervoar vode, ki koristi v kritičnem času.

Neprimerna podlaga povzroči, da se dreveje loti smolika in ga uniči. Podlaga za češnjo naj bo zdrava. Najboljša podlaga za visoko debelnato in srednje visoko drevo je divja češnja; to pa moramo vzgojiti iz koščic, ki imajo gladko, svetlo skorjo in ravno deblo, ki se pravilno podaljšuje skozi krošnjo. Koščice si moramo priskrbeti iz višjih nadmorskih leg (600-800 m). Za nizkodedelnate krošnje posebno na Krasu (Sežanski otok, Bazovica) pa

služi kot podlaga rašeljika (*Prunus mahaleb*). To razmnožujemo s semenom, ki ga moramo odbrati od vrst, ki imajo svetlo skorjo; drevo te vrste je bolj zdravo, odporno in trajnejše od dreves, ki jih cepimo na rašeljiko s temno skorjo. Na rašeljiki raste češnja v mladosti jako močno, napravi široko krono, se pa zato izrodi prej nego na divjaku (enako kot bruska cepljena na kutni). Priporočljivo je za češnje in višnje, namenjene za saditev na bolj suhi zemlji, da cepimo rašeljiko z divjo češnjo; to pa cepimo v višini krone z določeno vrsto.

Omenili smo, da je odpornost češnjevih dreves odvisna od talnih razmer, od pravnega načina saditve in primerne podlage. Vzrok za odmiranje češenj na našem ozemlju moramo iskati v raznih glivičnih boleznih. V Italiji se je ponekod pojavila zelo nevarna češnjeva bolezen, ki jo povzroča glivica *Coryneum Beterickii*. Potrebno bi bilo, da vse naše sadno dreveje preiščemo in ugotovimo, če se ni med ostalimi boleznimi pojavila tudi ta, zlasti v nasadih, kjer podnebne in talne razmere niso povoljne za vzgojo češenj. Proti tej glivici so dosegli zadovoljive uspehe s škropljenjem dreveja z 1% bordoško brozgo tik po cvetju.

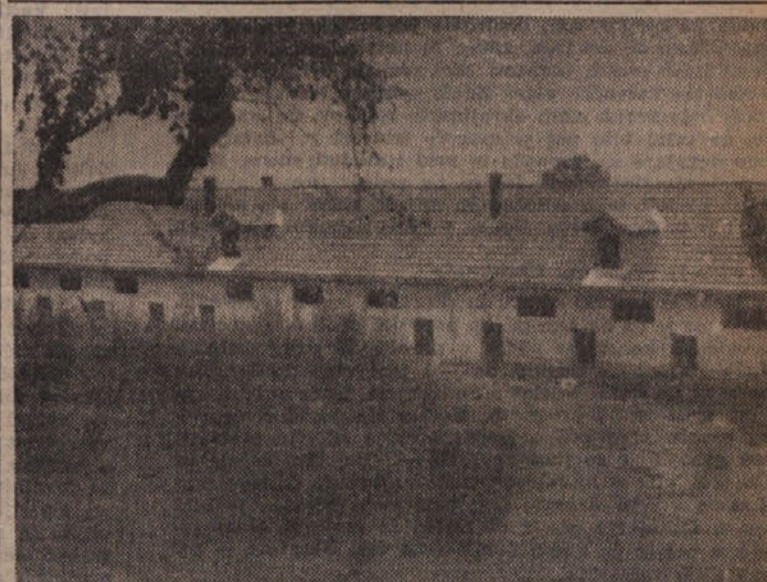
Večkrat opazimo na češnjevih listih rumene lise, ki pozneje porjavijo in zavzamejo vso listno ploskev. Okuženo listje se zvije in posuši, odpače pa šele naslednje leto. To bolezen povzroča glivica *Gnomonia erythrostoma*. Trosje te glivice prezimi v suhem listju ter okuži naslednje leto zdrava drevesa.

Proti tej bolezni se uspešno borimo, če poškropimo nasade konec zime, ko se popje že nekoliko nabrekne, z 2% raztopino bakrenog-apnene brozge (bordoška brozga). Bordoška brozga, ki ji primestamo na vsakih 100 l, 6 l »mixdrina«, deluje na razne živalske škodljivce sadnega dreveja, kot so n. pr. zimski pedic, cvetni molj razne uži itd.

Zelo razširjena bolezen na naših češnjevih nasadih je »smolika« (gumoza), ki jo povzroča glivica *Claterosporium carpophilum*. Ta se naseli na raznih ranah drevesa, posebno če raste to na mrzlih in vlažnih tleh, katerim tudi primanjkuje apna. Smolkavost povzroča ob enem obilno gnojenje z dušičnatimi gnojili. Ta silijo drevesa v bujno rast, ki pa ni čvrsta. Smolika-

vost je nalezljiva bolezen in jo prenašamo z ločnega na zdravo drevo z okuženimi škarjami pri obrezovanju in z nožem pri precepjevanju sadnega dreveja. Glivica *Claterosporium* uničuje drevesno staničje in ga pretvarja v vsakemu kmetovalcu znani gumi, ki se cedi iz razpok drevesa. Drevo ki ga napade smolkavost zelo oslabi, hira in se končno posuši. Tako drevo ozdravimo, če odstranimo glavne vzroke te bolezni. Posebno pazimo pri obrezovanju dreves in cepljenju, da z orodjem ne okužimo zdravih dreves.

Omenili smo, da zastopajo češnje odlično mesto med našim sadnim drevjem, saj izvažamo v normalnih letih več kot 200 vagonov češeni iz celotnega ozemlja STO; zato moramo ukreniti vse potrebno, da ohranimo dreveje zdravo in rodovitno. Posebno moramo biti previdni pri obnovi naših nasadov in pri izbiri glivičnih boleznih. Vse staro nerodovito dreveje odstranimo čimprej iz sadovnjakov ter ga z vsemi odpadki sežgimo.

OBVESTILA KMEČKE ZVEZE

PODALJSANJE POLJEDELSKIH POGODB

Po naših informacijah bo kmalu izšel odlok o podaljšanju poljedelskih pogodb polovinarjev in zemljiških zakupnikov za leto 1950-51. Morebitne odpovedi zemljiških lastnikov ne bodo potemtakem veljavne.

SKODA, KI JO POVZROCI VOJASČINA

Opozorjamo člane, da urad kmečke zveze sestavlja brezplačno prošnje, ki so potrebne za izplačilo vojne škode, ki jo povzročajo vojaške enice. V primeru številnejših poškodb bo prišel izvedenec zveze, da se prepriča o škodi in prikaže kmetovalcu pot v Trst.

ZA DVOLASTNIKE

Vse lastnike, ki posedujejo zemljišča v Jugoslaviji v globini do 10 km od meje in si niso še preskrbeli dvo-lastniške knjižice, naprošamo, da se ob priložnosti zglašijo v uradu KZ,

VOJNA JE ŽIVINOREJO V JUGOSLAVIJI ZELO MOCNO PŘIZADELA. PO OSVOBODITVI SO PRI OBNOVI ŽIVINOREJE BILI DOSEŽENI VELIKI USPEHI PREDVSEM PO ZASLUGI DRŽAVNIH POSESTEV IN ZADRUG. NA DRŽAVNE STROSKE SO BILI ZGRAJENI ŠTEVILNI HLEVI, SVINJAKI ITD. NA SLIKI VIDIMO SVINJAK DRŽAVNEGA POSESTVA V STARI VASI NA BIZELJSKEM V SLOVENIJI. KONEC LETA 1949 SO IMELI V JUGOSLAVIJI 4.225.000 SVINJ, OZIROMA 120% V PRIMERI Z LETOM 1939

Vojni roman slovenskega naroda

DOBERDOB

PREZIHOM

VORANC

Petrika je prenehal, kakor bi moral šele premišljevat, kako naj nadaljuje. V krogu je bilo tako tiho, da se je čulo težko dihanje posameznih napejnih grl. Potem je zopet pripovedoval dalje:

«In potem se je zgodilo... Toda Matejčuk in Kašul tudi pri smrtni odsodbi nista imela sreče; še tu ju je preganjala krivica, ki se našemu narodu godi že stoletja in stoletja. Bataljon je komandiral neki major Moebius, kdo ve katere narodnosti. Najbrž pasje, kajti takih skotov bi matere ne mogle roditi. Ta Moebius je dosegel, da se je odsodba na smrt poostrila še s tem, da sta si morala Matejčuk in Kašul sama izkopati grob... Baje naj bi taka smrt služila drugim v strahovalni zgled, ker so se dezertacije že prej dogajale in je morala med vojaki zadnje čase zelo popuščala.

Nekega jutra se je moral ves bataljon zbrati na jasi sredi prostranega gozda. Opazil sem, da je bila med drevjem polovica macesnov. Bataljon se je postavil v trikot, na tisti strani pa, ki je ostala odprta, so pripeljali Kašula in Matejčuka. Skoraj si nisem upal pogledati tja... Toda starca sta še kar možgato stala pokonci. Postalo me je tako skoraj sram, zato sem se tudi jaz trdneje postavil na noge.

— Potem so jima prinesli orodje; Matejčuk, ki je bil močnejši, je dobil kramp, Kašulu so dali lopato.

Častnik mrtvaškega peletona je s koncem svoje nožnice zarisal v rušo velikost groba. Nato je orodje zapelo svojo grobarsko pesem. Bataljon je stal nepremičen in tih, zato se je čul vsak škrt in vsak čmok orodja. Starca sta delala neumorno in mirno in ako bi človek ne poznal odsodbe, bi si mislil, da kopljeta zemljo za koga drugega, a ne zase. — Čez nekaj časa se je začel Kašulov glas:

«Ti Matejčuk, daj meni kramp! Ti si se že dovolj mučil z njim...»

Res se je videlo Matejčukovo, od znoja razgreto lice. Toda Matejčuk se je branil:

«Ne, ne Kašul — meni ni nič, le obdrži lopato; ti si slabotnejši...»

Toda Kašul si ni dal dopovedati in je zgrabil za krampov topor, boteč ga tovarišu iztrgati iz rok. Ruvanju je napravil kraj poveljujoči častnik peletona, ki ju je nahrušil:

«Kakšen teater je to? Marš na delo! Ali mislite, da vaju bomo ves dan čakali?»

Obsojenca sta nato nadaljevala z delom, skoraj sta ga začela:

Matejčuk je obdržal kramp in Kašul se je moral zadovoljiti z lopato.

Petrika je spet prenehal. Njegov slabotni glas se je proti koncu že tresel, čeprav se mu je poznalo, kako se sili, ostati miren. Njegovi poslušalci se niso zganili in so kakor otrpli čakali, da bo Petrika nadaljeval. Kmalu se je začel njegov glas:

«Stali smo in gledali, kako se starca pogrezata v zemljo. Kmalu sta bila že do kolen v jami in potem je šlo z nezmanjšano silo dalje. Meni se je čudno zdelo, odkod jemljeta toliko moči. Pogledal sem prvega soseda, nekega Nemca, a tudi v njegovih očeh sem bral isto misel. Pogledal sem levega soseda, — iste oči — pogledal sem stotere obraze — povsod tiho, boleče občudovanje in nikjer sovraštva ali utešenega zadoščanja... povsod strah... Potem sta starca dokopala grob. Nam se je zdela cela večnost, dokler nista prilezla iz njega, toda zdelo se mi je, da bi čakal, da bi še čakal in čakal... Komanda je začela hiteti s pripravami, kakor bi slutila, kaj se godi v sredi in v možganih ogromne večine bataljona. Gotovo se je bala tega, kar sem mislil jaz in kar je gotovo mislila z menoj vred tudi večina bataljona: «Če bi bili ljudje vsaj malo ljudje, bi planili tja, strli peleton s komando vred, obsojenca pa osvobodili.»

Takoj, ko sta se prikobacala iz groba, sta obsojenca stopila na njegov rob, pogledala po bataljonu od enega oglja trikota do drugega, kakor bi hotela spoznati miselne stoterih mrkih obrazov. Stal sem na oglu blizu njih in sem vse natančno videl. Zdelo se mi je, da iščeta med množico vseh ožjih ukrajinskih rojakov. Če sta našla vse, ne vem; bilo nas je mogoče trideset pri bataljonu. Toda nekatere sta zapazila in med temi tudi mene. Mene je pretreslo do mozga. Jaz bi na zadnjo uro gotovo ne mogel gledati tako odločno in mirno, kakor sta gledala tisti hip ta dva starca. Potem je jasno napolnil glas dveh vzklikov:

«Zivela svobodna Ukrajina!»

Meni je zavrelo v srcu in skoraj bi se bil onesvestil. Rešilo me je to, da sem la hip pogledal proti obsojencema in videl, kako sta si padla v naročje in drug drugega objela. Najbrž sta mislila, da je s tem vseh predpriprav konec in da bosta smela umreti objeta. Toda predpis za njuno smrt je bil drugačen. Morala sta posamit, čeprav oba hkrati, pred puške. Ločili so ju s silo, ju postavili pred grob, kjer so jima zavezali oči. Bal sem se, da bi slišal kak glas iz njunih ust, kako mrmanje, in sem skušal ubiti v sebi sleherni čut; toda moja bojazen je bila prazna. Obsojenca sta z objemom že končala svojo zemeljsko pot in po klicu: Zivela svobodna Ukrajina, ni bilo za njiju več sveta...

Potem je odjeknilo častnikovo povelje:

«Ogenj!»

Ze orej sem zamižal, videč eksekucijski peleton sredi trikota. Tja proti grobu niti pogledal nisem. Sele potem, ko je salva planila po jasi, sem se ozrl. Videl sem le Matejčuka, ki je zvrnjen na zobe sam ležal na travi, medtem ko je njegov tovariš, stari Kašul, omahnil v grob... Eksekucija je bila končana.

Takoj po salvi je stopil pred bataljon major Moebius in zavpil:

«Taka je smrt veleizdajalcev domovine!»

Toda njegov glas je brez odmeva požrl obdajajoči

nas gozd. Ze prihodnjo noč, ko je bataljon spet zasedel svoje postojanke v strelskih jarkih, je dezertiralo kar devet vojakov, med njimi frajtar Suhajda in sam narednik Erdkoenig. To je bil bataljonov odgovor komandantu Moebiusu.

Petrika je končal svojo zgodbo med globokim molkom svojih poslušalcev. Sele po dolgem, mučnem odmoru se je prvi vzdramil Dorn.

«To že ni več vojna, ampak divjaštvo!»

Lokota in Holera sta imela solzne oči in nobeden ni bil zmožen besede. Rainer, ki je prej poslušal, oprt na desno laket, se je zdaj spustil na deske, kakor bi bil omagal. Infanterist Učakar Peter od 17. polka pa, ki je odraščal štirlidnevni poostreni zapor s postom zaradi nepokoršine, se je nenadoma dvignil in se skoraj srdito obregnil od Dorna:

«Seveda je vojna, kar se godi! Saj je vojna že sama največji barbarizem na svetu. Ali ni tako?»

Noben glas mu ni pritrdil, pač pa pogledi vseh oči. Od zadaj se je oglasil neki drug jetnik:

«Sicer pa — taka smrt ima v teh časih vsaj svoj smisel. Če človek stori smrt za kako idejo — potem ima smrt smisel in gotovo ni tako huda, kakor se nam zdi...»

Jetnik, ki je to rekel, je bil infanterist Grun, ki ga je komandant barake, Zugast še pred odhodom h kadru poslal v arest.

Del sojetnikov je prikimal, nekateri so se plašni okrenili v stran. Ker Grumu nihče ni odgovoril, je obmolnil. V celici se je čutila neprijetna, moreča posledica Petrikinega pripovedovanja. Tu in tam je kdo poskusil spraviiti pogovor na drug tir, toda vselej je obličal že pri samem poskusu.

Jetnik Rainer, ki je že dva dni prestajal svojo kazen, se je pod vtisom te zgodbe globoko zamislil. Zadnji čas je postajal vedno bolj taloven. Kakor je na fronti pravzaprav imel srečo, da niti ranjen ni bil, tako mu je sicer šlo vse narobe. Tudi tista frajterska šarža mu je ušla pred nosom; ko je bil bataljon razpuščen, ga niso več poznali. To je bil zanj hud udarec. Vendar ga je prebolel že na fronti. Ko je prišel v zaledje, je mislil, da se ne bo le oddahnil, temveč da se bo okrepil tudi moralno. Toda tu je bilo ravno nasprotno. Stvari so bile obupne. Začel je resno dvomiti nad zmago centralnih valesil. Razgovori, ki jih je imel s civilisti doma, so ga o tem še bolj prepričali. Ko se je vrnil z dopusta, ga je neki petelin poslal še v zapor, njega, Rainerja, Pol dneva je ždel v celici. — Potem je nenadoma bruhnilo iz njega:

«Vidim, da se vse podira, vse razpada, Poglejte — koliko nas je tu? In od teh nas je četrtnina odlikovanih! Kako to! Tisti, ki so nas odlikovali, nas zdaj zapirajo, postijo, vežejo...»

«Najbrž zaslužimo to, le zasmehljivo meni Učakar. Grun pa ga je prehitel:

«V njihovih očeh gotovo! Oni mislijo, da smo krivi mi, mi pa mislimo, da prav delamo! Iz tega se vidi, da ne spadamo skupaj. Zato je pametneje, da gremo čimprej nazaj...»

Kakor bi ne slišal tovariša, je Rainer nadaljeval:

«Jaz se le ene same reči kesam, in to je, da nisem pobegnil v Amunom. Se malo pred svojim pobegom mi je rekel: «Pojdi z menoj, dva bova lažje šla. Pa bi bilo konec vojne tudi zame...»

Govoril je tako glasno, da bi ga bili lahko slišali na hodniku. Toda kdo se je v zaporu menil za hodnik? Prav tako se hodnik ni brigal za celice.

Zdaj se je Petrika prvič zganil:

«Da -- ako bi bil konec...?»

Toda Rainer se je delal, kakor bi ga ne bil slišal; zadržal se je v edino zamreženo okno, od koder se je videlo na zasneženo ploskev, ki je postajala vedno medlejša, kajti na Lebring je pričela legati noč. Na hodniku so ropotali težki koraki, v A oddelku so pelj jetniki ono večno čudno pesem: «O Suzana, o Suzana...» — Od nekod se je slišal prepir, okno pa je postajalo vedno temnejše. Kljub temu niso nehali Rainer in njegovi tovariši strmeti vanj...

Nad Lebringom je zamižalo mračno, dolgočasno nedeljsko jutro. Hud mrz je stiskal zemljo in izpreminjal njeno površino v zmuzlo, hrapasto skorjo. Mrz, sivo in oblačno nebo ter skopi, skoraj širomašni sneg, ki je pokrival poljano — vse to je dajalo Lebringu še obupnejšo podobo. Mesto barak se je zdelo kakor izumrlo; le belkast dim, ki se je vil iznad njega, je bil priča, da je pod nizkimi strehami življenje.

Takoj po kavi, ki je slabo voljo moštva še poslabšala, so jih začeli komandanti barak goniti v cerkev.

«Katoliki vsi v cerkev, danes je pridiga!» je v baraki štev. 6 zbiralnega oddelka vpil komandant Zugast.

«Marš v cerkev!» je v baraki štev. 16 rekoddelka vpil komandant Rode.

«Kdor hoče, lahko gre v cerkev!» je v baraki štev. 24 invalidskega oddelka vpil komandant Smuk.

Povelje se je šikalo katolikov, ki so bili seveda v večini in za katere je bila postavljena najbolj prostorna zasilna cerkev. Drugoverci so imeli molilnice v drugih prostorih okrog upravnega središča.

V Zugastovi baraki so pred pisarno pri izhodu že dolgo stali štirje vojaki, ki so ob pozivu takoj skočili na noge in se pripravili na odhod v cerkev. Med njimi je bil tudi Mamerst, ki je mirno stal poleg Nemca, ki ga je oni večer zaradi kraje kruha mlatil s pasom. Toda četvorci se dolgo ni nihče pridružil, kljub temu da je četvorca Zugast ponovno pozival k udeležbi.

Na pogradu, kjer so ležali Davtovič, Fajdiga, Barfuss in tovariši, se dolgo ni nihče zganil. V teku zadnjih dni sta jih zapustila Grun in Turina; prvi je odšel v zapor, medtem ko je Turina nenadoma izginil iz taborišča. Najbrž je storil to, kar je napovedoval že nekaj časa —

potegnil jo je k zelenemu kadru.

Po hodniku je počasnih korakov prišel Poznik.

«Ali tomo šli?»

«Kaj pa hočeš tam?»

«Tako — čas mine hitreje!» je menil Poznik in skomignil z razmeni, dasi se mu je na obrani gozvalo, da ne misli povsem tako.

Od sosednjega pograda se je oglasil Skobir:

«Kaj boš hodil zijala prodajat, ko pa vse skupaj ni nič...?»

«Vseeno. Tukaj je tudi dolg čas» se je izgovarjal Poznik.

Medtem sta se približala tudi Prodan in Ivad. Tudi ta dva sta odšla po baraki na oprezovanje, ker se sama nista mogla odločiti, ali bi šla v cerkev ali ne. V vojsko sta odšla oba verna, čeprav ne bogaboješa. Vojna pa je oba zmešala. Kljub temu je dejal Prodan:

«Jaz bi vseeno šel. Zanima me, kaj bo tisti kurat besedoval. Baje pridiguje, kakor bi ne bil pri pravi pameti.»

«Pa pojdimo!» se je odločil Barfuss, ki je dotlej brezbržno ležal na deskah.

Drug za drugim so pristopili k vrsti, ki je čakala na odhod v cerkev.

Komandant Rode, ki je gonil ljudi v cerkev, očitno ni imel uspeha. Rekonvalescenti so dobro vedeli, da služba božja v cerkveni baraki ni obvezna, zato so gledali mimo njega, zraven pa mislili svoje. Le Jarnik ter Zinko sta se priključila majhni skupini, ki se je zbirala pred Rodetovo pisarno. Jarniku je bilo dolgčas. Od doma je bil vzgojen za vernika in v očetovi hiši je poleg križa v kotu visel velik rožni venec, čeprav je njegov oče bil hud politični nasprotnik stranke, kajti je pripravil domačni duhovnik. Zadnje dni ga je njegov A-beund zelo vznemirjal. Čeprav je vse storil, da bi se izmotal iz štrane, kamor ga je potisnil dr. David si je še mislil, da stvari ne more škodovati, ako že v cerkvi pred bogom vzdihne v ta namen. — Z Zinkom je bilo drugače; on je izgubil med vojno vero v vse, v postave, v oficirje, v cerkev in pravico, toda boga se je še oklepil s tisto obupnostjo, katero se utopljenec oklepa zadnjega rešilnega predmeta.

Ker niso Rodetovi klici imeli uspeha, se je oglasil Segal. S svojim mogočnim glasom se je zadril proti Stefaniju in Megliču, kj se nista zmenila za Rodetove pozive:

«Kaj pa vidna, katolika? Ne bi vama škodovalo malo cerkve! Saj grem tudi jaz v molilnico!»

Stefanič in Meglič gotovo še nista spadala k lrežvercem, pač pa sta bila popolnoma ravnodušna do verskih dolžnosti. Vse to je naredila vojna. Stefaniju, ki je o teh stvareh včasih globlje razmišljal, je bilo večkrat žal tega, toda preteklost, ko je bil v teh rečeh drugačen, je bila tako odmaknjena, da je s svojim možganj ni mogel več doseči, čepravno je srce še rahlo hrepenelo po njej. V njem se je nabralo toliko prej neznanega odpora in toliko novih misli, da na to ni imel časa misliti. Meglič pa, ki je bil pod njegovim vplivom, je hodil za njim.

Segalovo vmešavanje sta oba razumela kakor roganje, zato se je Stefanij pol jezno, pol zbadljivo obregnil vanj:

«Če greš z nami, pa grem še jaz!»

«Zakaj ne? Ali misliš, da si ne upam?»

In zgodil se je čudež: preden sta Stefanij in Meglič mogla verjeti svojim očem, se je Segal dvignil in se kljubovalno postavil v vrsto.

Stefanič in Meglič sta bila v zadregi; oba je namreč grozilo, zapustiti barako, kjer je bilo kolikor toliko toplo, ter oditi v ledeno mrzlo cerkveno barako. Izvitj se pa nista mogla.

«Pa greva!» je prvi dejal Meglič.

«Pa greva!» se je vdal tudi Stefanij in še dodal: «Če koristi ne, škodovati ne more.»

Pred barako invalidov so tisti, ki so se na klic komandanta Smuka pripravili na odhod v cerkev, že nestrpnosticali. Iz cerkve je bilo vsak čas pričakovati drugega vabila, oni pa še vedno niso bili gotovi. Nekateri zamudniki so se še oblačili.

Danes je bilo prvič, da se jim invalid Dervodel ni pridružil. Čeprav so ga znanci iz vrste klicali, je trdovratno ležal na svoji postelji, ne brigajoč se za nikogar. To je bil prvi čudež, kajti Dervodel je bil eden tistih invalidov, ki jim je vojna sicer pobrala noge, roke, drobovje, oči, ki jim je napolnila dušo z gnevom ter z dvomi, a ki jim zaupanja v človeško pravico ter z njo tudi zaupanja v božjo pravico ni popolnoma omajala.

«No, ali pojdeš?» ga je začel goniti Ožep, ki je že stal v pripravljeni četi.

«Ne — saj sem že rekel, da ne grem!» je srdito odlič Dervodel. Njegovemu glasu se je poznalo, da ima poseben vzrok za to.

«Ali se je kaj zgodilo?» ga je vprašal Blažun, ki je ležal na slamnjači. Toda Dervodel ga je zavrnil z odurnim glasom:

«Nič se ni zgodilo! Pustite me že v miru!»

Toda Dervodel je lagal sam sebi; z njim se je zgodilo nekaj trpkega, poraznega, kar je iz okrevajočega invalida napravilo potrtega, trpkega bolnika. Prejšnji dan, preden je Demark odšel v bolnišnico na operacijo je stopil z njim malo po taborišču.

Baraka štev. 24 je bila zadnja v vrsti, takoj za njo je bil obširen a ograjen prostor, ki je bil namenjen za stavbišče, ako bi bilo treba taborišče še razširiti, začasno pa je služil za odprto skladišče vojaške komande. Tja sta šla Dervodel in Demark. Toda ta sprehod je moral Dervodel zelo drago plačati in sicer s svojim dušnim mirom.

(Nadaljevanje sledi)

„UMIK“ lep uspeh našega gledališča ob pričetku sezone

PRIZOR IZ BOŽICEVE DRAME «UMIK»

V sredo 25. t. m. je naše Slovensko narodno gledališče v Trstu odprlo svojo šesto sezono z «Umikom», ki ga je napisal mladi hrvaški pisatelj Mirko Božič.

Delo zajema snov iz narodnoosvobodilne borbe in prikazuje središče ustaškega delovanja v franciškanškem samostanu nekega provincialnega hrvaškega mesta. Dejanje se odigrava ne veliki četrtki, ko partizani napadejo mesto in se ustaši in Nemci pripravljajo na umik. Drama ima štiri dejanja, med katerimi sta zlasti drugo in tretje močno učinkovala na občinstvo. Režiral jo je Jože Babič, ki ni imel lahkega dela, ker drama ne obravnava enotne zgodbe in je polna notranjih konfliktov in nedognanih značajev. Iz istih vzrokov so tudi posamezne vloge bile precej zahtevne, vendar so se naši igralci kakor vedno močno potrudili in tudi povsem uspeli.

Učinkovita je bila tudi scena Jožeta Cesarja.

Občinstvo, ki je do kraja napolnilo prestajno škedenjsko dvorano, je po vsakem dejanju navdušeno ploskalo ter tako izreklo celotnemu SNG priznanje za njegovo umetniško delo.

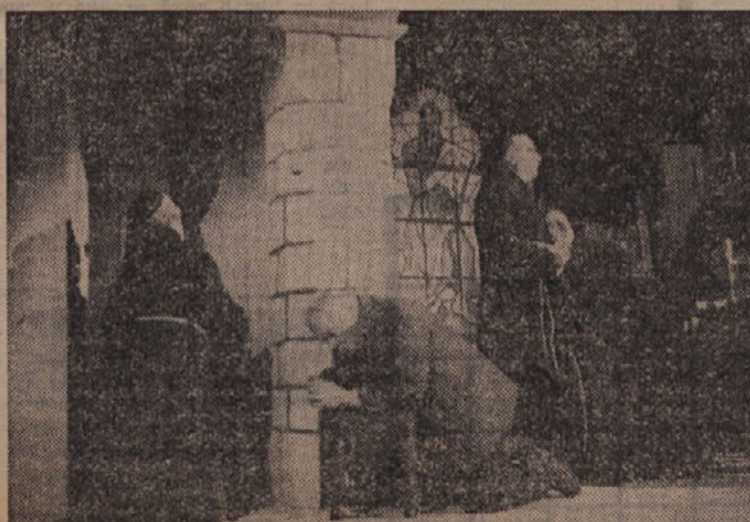
Prva repriza bo v petek 27. t. m. tudi v Skednju.

Simfonični orkester Slovenske filharmonije v novi sezoni

Letošnja koncertna sezona bo v Ljubljani po vseh izgledih izredno bogata. Da se utrdi smer v koncertnem življenju, je namreč Slovenska filharmonija sestavila načrt za letošnjo sezono simfoničnih koncertov. Rednih simfoničnih koncertov bo približno vsak mesec eden. Program za vse pa je že točno določen. Izvajali bodo dela domačih avtorjev, standardna dela iz klasične simfonične glasbe ter nekatera pomembna dela sodobnih komponistov. Med domačimi avtorji bo zastopan Blaž Arnič, katerega kompozicijo «Zapeljivec» bodo izvajali prvič po osvoboditvi. Nadalje je med domačimi deli na sporedu Škerjančeva III. simfonija, še neizvajana nova Bravničarjeva simfonija in dve noviteti Boga Leskovića in Marjana Lipovška. Od klasičnih del simfonične umetnosti bodo igrali Beethovno VII. in VIII. simfonijo, Brahmsov koncert za violino in orkester, Brucknerjevo VII. simfonijo ter še dela Mozarta, Haydna in drugih. Od sodobnih svetovnih avtorjev pa so zastopani Respighi, Konjović itd. Program bo torej pester in zanimiv, je pa sestavljen v duhu perspektive za nekaj časa naprej, tako da bodo ljubljanci lahko v nekaj letih slišali vsa najpomembnejša dela starih in sodobnih komponistov ter umetnine

domačih skladateljev. Poleg rednih simfoničnih koncertov pa je predvidena tudi serija izrednih simfoničnih koncertov, pri katerih bodo sodelovali predvsem tuji, zlasti inozemski umetniki. Prvi izredni simfonični koncert je 24. oktobra dirigiral znani francoski dirigent Jean Martinon; kmalu pa bo prišel gostovat dirigent Barbirolli iz Londona. Na teh simfoničnih koncertih bodo sodelovali tudi tuji solisti. V vrsti tk. im. izrednih simfoničnih koncertov bo tudi Prešernov koncert, na katerem bodo izvajali samo dela domačih skladateljev in to dela nastala ob pobudi Prešernovih pesmi. Tako bodo na letošnjem Prešernovem koncertu prvič igrali Arničovo baletno suito «Povodni mož», ki predstavlja najnovejše delo tega plodovitega slovenskega komponista.

Simfonični orkester Slovenske filharmonije bo s svojimi najboljšimi deli gostoval tudi po vseh večjih krajih Jugoslavije. Prvo gostovanje bo že v prav bližnji bodočnosti, ko bosta simfonični orkester in mešani zbor Slovenske filharmonije odšla na gostovanje v Beograd in verjetno tudi v Zagreb, kjer bodo izvajali Škerjančev kantato «Sonetni venec» ter Bravničarjevega «Hlapca Jernejas».

PRIZOR IZ BOŽICEVE DRAME «UMIK»

TEDEN italijanske in hrvaške kulture v Istri

Teden italijanske kulture v Istri, ki je trajal od 15. do 22. t. m. je močno razgibal italijanska prosvetna društva, ki so z vrsto uspešnih prireditev dokazala, kako zelo je italijansko ljudstvo Istre po osvoboditvi kulturno napredovalo.

Teden italijanske kulture je v Kopru 22. t. m. otvorilo italijansko prosvetno društvo z Goldonijevom komedijo «Locandiero», ki je privabila še več gledalcev, kot jih dvorana prenese. Tudi pionirji so v ponedeljek navdušili gledalce s Colosmova dvodjanko «Cevljarjevi sinovi». V Brtonigli je bila lepa kulturna prireditev, pri kateri se je odlikoval zlasti pevski zbor, v drugih krajih Istre pa so teden kulture pričeli s predavanji, govori in petjem.

Svoj višek je italijanska kulturna manifestacija dosegla zadnje tri dni v Izoli. V svečano okrašeno mesto je prišlo nešteto kulturno-umetniških skupin ter tudi mnogo udeležencev z vseh strani okrožja. V petek zvečer je bila v dvorani Arrigoni slavnostna prireditev: Potem ko je bujski pevski

zbor zapel himno «Slavna Partija», je slovesnost otvoril predsednik Zdrženja Italijanov Istrskega okrožja Dante Crollini. Nastopili so še pevski zbor iz Buj in Brtonigle, folklorna skupina iz Buj, pionirski zbor iz Izole ter Kopra, mladinski zbor iz Pulja, piranski orkester ter hrvaška folklorna skupina.

V soboto popoldne je bila zopet kulturna prireditev, na kateri so nastopile dramske skupine iz Buj, Novega grada in Kopra. Bogat spored je imela tudi sobotna večerna prireditev.

Največ ljudstva pa se je zbralo v Izoli v nedeljo ob zaključku tedna italijanske kulture. Na Garibaldijevem trgu so popoldne na svečani prireditvi pevski zbori iz Pulja, Rovinja in Buj naprej zapeli ob spremljevanju bujske godbe himno «Slavna Partija», nazaj je v imenu okrožnega odbora Zdrženja Italijanov spregovoril tov. Agarinis o razvoju italijanske kulture in poudaril pomoč, ki jo jugoslovanska ljudska oblast nudi Italijanom pri njih kulturnem razvoju. Član CK KP tov. Laurenti je podčrtal

razvoj napredne istrske italijanske kulture, ki ji je dano, da uspeva v miru in svobodi.

Predsednik Zdrženja Italijanov Jugoslavije pa je izrazil svoje veselje nad italijansko istrskega okrožja, ki se trudijo dvigniti svojo gospodarsko in kulturno raven. Sledil je bogat kulturno prosvetni program Lepe kulturne prireditve, na kateri so nastopile oranske in folklorne skupine, pevski zbori itd. so bili v nedeljo še v gledališču Arrigoni ter v dvorani Odeon. Izredno mnogo ljudi je privabila razstava splošne italijanske kulture. Okusno sta bila opremljena knjižni in fotografski oddelki, veliko zanimanja pa je občinstvo zlasti pokazalo za slike delovne brigade «Antonija Bonifazija», ki se je odlikovala pri gradnji Novega Beograda. Splošno občudovanje so vzbujale umetniške slike preprostih delavcev in kmetov ter šolska razstava, ki z velikim grafikonom zgovorno dokazuje razvoj italijanskega šolstva v okrožju.

Komaj je minil v Izoli velik festival kulture Italijanov Istrskega okrožja, že imamo v Bujah teden hrvaške kulture, ki bo trajal do 29. oktobra.

Bujski Hrvati so imeli po osvoboditvi že tri kulturne festivale. Drugi je bil v Materadi, na kraju pogorišča; živ spomin na preteklost in dokaz novega razvoja v ljudski oblasti.

V petih letih po osvoboditvi so postavili bujski kmetje trdne temelje svojemu bodočemu razvoju. Nastale so številne zadrage.

Koloni so izginili z agrarno reformo, ki jo je ljudska oblast izvela že 1947. leta.

Vzporedno z gospodarsko graditvijo in socialno osvoboditvijo je rasla tudi ljudska kultura.

Fašizem je sicer posekal stevilo, toda korenine so ostale zdrave in iz njih je vzkliklo novo življenje. Naslala so prosvetna društva: «Bratstvo» v Marušičih, «Lipa» v Kaštelu, «Hrvatska zvezda» v Materadi, «Naša sloga» v Babičih, «Zora» v Krasicah, «Slavija» v Kmetih. Njihova imena nas spominjajo na čase narodnega preporeda istrskega ljudstva. Druga društva pa so vzela imena, ki nas spominjajo na slavno osvobodilno borbo. Ante Babič je eden junakov, ki jih je žrtvovalo istrsko ljudstvo za svobodo in po njem nosi ime prosvetno društvo v Bujah. To društvo ima mešani zbor, folklorno skupino in dileantsko dramsko skupino. Ta društva so dala letos 52 prireditev v vseh krajih Bujsčine. Med njimi se je razvilo tekmovanje za čim lepši uspeh.

Nagel preporek prosvetnega življenja Bujsčine bi ne bil mogoč, če bi ji ne pomagali ostali kraji Hrvatske. Bujsčina ni dobila iz domovine samo učitelje in prosvetne delavce, marveč so jo obiskale številne umetniške skupine. Tako je n. pr. letos v januarju gostovala skupina umetnikov hrvaškega narodnega gledališča iz Zagreba. Mesec kasneje je prišlo Narodno gledališče iz Reke na otvoritev združnega doma v Bujah. Istrski pesnik Dragi Zerve je čital čakavsko liriko. Spomladaj so prišli delavsko kulturno društvo «Vladimir Nazora», kvintet zagrebške radiopostaje, prosvetno društvo «Edinstvo» in «Vladimir Gortan». Prišli so tudi dijaki hrvaške gimnazije iz Pazina ter iz učiteljskega in gimnazijskega iz Pule.

NOVA SEZONA našega gledališča

Druga premiera je namenjena predvsem našim najmlajšim. Na programu je «RDEČA KAPICA», delo znanega mladinskega pesnika in člana mariborskega dramskega gledališča Danla Gorinskega. Delo režira Milan Košič. Govorilo bo «Rdeča kapca» kot lani «Snežuljičica», privabila v naše gledališče vse naše malčke.

9. februarja 1951. leta bo praznoval 80 letnico rojstva slovenski pisatelj in dramatik F.S. Finžgar, katerega dela «Divji lovec», «Naša kri», «Veriga» in «Razvalina življenja» že nekaj desetletij uspešno uprizarjajo naši pcklici in dileantski odri. V počastitvi njegovega jubileja je SNG sprejelo v svoj program njegovo «RAZVALINO ŽIVLJENJA», ki jo oo režiral Modest Sancin.

Finžgar je brez dvoma najboljši slovenski ljudski dramatik, ki zajema snov za svoje drame nepogrešno iz življenja. Vse njegovo delo služi ljudski vzgoji in odpira človeku pogled v probleme življenja.

Četrto delo našega repertoarja je Cankarjeva komedija «ZA NARODOV BLAGO». Vsem so gotovo se v spominu Cankarjevi «Hlapci» in «Kralj na Batajnovi», ki ju je naše gledališče uprizbrilo v preteklih sezonah. Cankarjeva umetnost je bila vedno razodnevna, stremela je vedno po tem, da bi upodobila svet v njegovi resnični problematiki. Zvest temu svojemu načelu je ustvaril Cankar tudi komedijo «Za narodov blago».

Shakespeare, pisatelj, h kateremu se vedno znova povračajo vsi svetovni odri, je tudi med Slovenci dobil vnete in rene oblikovalce. Odlični prevodi Otona Zupančiča so približali tega svetovnega dramatika tudi slovenskemu ljudstvu. Režiser Milan Košič bo v letošnji sezoni pripravil Shakespeareovo «UKROČENO TRMOGLAVKO», ki bo gotovo kot vsa Shakespeareova dela pritegnila naše občinstvo s svojimi vedno aktualnimi življenjskimi problemi.

Naslednje delo, ki ga je sprejelo SNG v svoj letošnji repertoar, je zopet kritika družbe, a tokrat ne slovenske kot v Cankarjevem delu, temveč angleške. «OBRT GOSPE WARREN», ki jo bo režiral Modest Sancin, je pisal znameniti Irski satirik in komediograf B. Shaw, ki ga naše občinstvo že pozna po komediji «Kako z bogatšiš», ki jo je SNG uprizorilo v svoji prvi sezoni.

Gogolja že poznamo v Trstu po njegovi uspeli komediji «Zenitev». Letos nam režiser Milan Košič pripravlja njegovega «REVI-ZORJA», satirično komedijo iz uradniškega življenja. Slovenska dramatika je zasto-

pana v letošnjem repertoarju s «CELJSKIMI GROFI», ki jih je napisal dr. Bratko Kreft, ki nam je lani v Trstu režiral svojega «Velezidjalca». S «Celjskimi grofi» je avtor posegel v slovensko zgodovino. Obdelal je znano snov o Veroniki Deseniški in prikazal življenje v tedanji družbi.

Kot zadnje delo je na repertoarju Surekova «PESEM S CESTE», ki nam kaže bedno življenje pouličnih muzikantov, ki so kljub slabim razmeram in vplivom velemešta znali ohraniti poštenost. Delo je SNG že uprizorilo v sezoni 1945-46 v režiji Milana Košiča, letos ga bo pa na novo naštudiral v spremenjeni zasedbi Modest Sancin.

Izbrani repertoar priča o resnem prizadevanju SNG, da nudi Tržčanom čim bolj kvalitetne predstave.

LELJA SANCINOVA

Kulturna kronika

14. t. m. so v Benetkah zaključili XXV bienal, razstavo kiparskih in slikarskih del, na katerih je razstavljalo 22 dežel. Jugoslovanski umetniki, ki so po vojni prvič razstavljali na bienalu, so zastopani s 60 deli. Od jugoslovanskih umetnikov so razstavljali Petar Lubarda, Anton Kos, Ismet Mujezinović, Boža Ilič, Antun Avgustinčič, Fran Kršinič, Vanja Radauš, Vojim Bakuč in Kostja Angelj — Radovani. Dočim so italijanski časopisi naše umetnike prezrli, so se zelo pohvalno izražali nekateri tržniški časopisi. Kako zelo je učinkovala jugoslovanska umetnost pa pričajo laškave izjave nekaterih obiskovalcev razstave, ki so svoje vtise zapisali v posebno knjigo vtisov.

Nove knjige

Slovenski knjižni zavod je nedavno izdal znameniti roman ameriškega pisatelja Jacka Londona: «Zelezna peta». Roman sicer že imamo v slovenskem prevodu, je pa za sedanjost izdajo prevod nov, ker bo vsakakor koristno, saj spada «Zelezna peta», med najbolj poznana Londonova dela. «Zelezna peta» provzravnja roman, temveč utopija, napisana tako, kakor da je namenjena bralcu v letu 2600. Pisatelj jo je napisal v letu 1907, ko je vneto sodeloval v socialističnem gibanju ter je hotel socialistične ideje tudi propagirati s knjigami. Zato prikazuje prva polovica «Zelezne pete» tedanje ameriške razmere, druga polovica pa velike izmišljenje dogodke iz prihodnosti. Je

pa celotna knjiga pisana napečo, zanimivo ter živahno, tako da bodo gotovo tudi naši bralci pridno segali po tem delu.

Cankarjeva založba že delj časa napoveduje serijo knjig o književnosti in umetnosti. Med prvimi tovrstnimi knjigami so pravkar izšli V. G. Belinskega: «Članki in eseji o književnosti». Knjiga predstavlja izbor najpomembnejših del znanega ruskega kritika, v katerih razpravlja Belinski o ruski književnosti ter na splošno o problemih književnosti in umetnosti. Daljši uvod Borisa Zicherla o Belinskem, njegovi dobi in delu bo vsakomur olajšal študij in razumevanje posameznih sestavkov.

VITTORIO DE SICA V VLOGI VZGOJITELJA V FILMU «JUTRI BO PREPOZNO»

Filmeka KRONIKA

Jugoslovansko filmsko podjetje «Jadransko» je v teh dneh izdelalo 2 nova dokumentarna filma «Zadara» ter «Brez meja».

Kmalu bomo imeli priliko gledati italijanski film, ki ga je pod nastopom «Bela črt» snemal italijanski režiser Luigi Zampa na jugoslovansko-italijanski meji. Filmu, ki je sprožil, ko so ga snemali pri nas, že nekaj polemike, so že dvakrat spremenili naslov; drugič so mu nadeli naslov «Vojna ali mir», zdaj pa je šel v svet pod naslovom «Srca brez meja».

V Izraelu bodo snemali film z biblijsko temo; glavno vlogo Davida bo igral Gregory Peck.

Mariene Dietrich bo nastopila v filmu, za katerega je napisal scenarij Fritz Lang, ki bo film tudi režiral. Mariene bo nastopila v vlogi usodne žene in s pesniki, podobnimi kot v filmu «Modri anje».

Vse dosedanje rimske uspehe je sedaj prekosil uspeh filma «Nezapusti me», ki privablja v ameriške dvorane na tisoče gledalcev, ki vzdihujejo, jokajo in odhajajo iz dvorane globoko ganjeni. Kritika pravi, da je ta film daleč od vsakdanosti in prevare ter da govori v jeziku, ki sega do srca. Ali je to vse res ali zgolj reklama, se bomo baje lahko kmalu prepričali tudi v Evropi.

Jean Kiepura in Martha Eggerth bosta nastopila v francoskem glasbenem filmu, ki se je prvotno imenoval «Izgubljeni glas», katerega končni naslov pa bo «Nezvesto srce».

Angleški film «Hamlet», ki so ga skoraj dve leti vrteli v majhnih newyorških dvoranah, je zdaj prišel tudi v največje ameriške kinematografe.

Eden največjih ameriških pisateljev Arthur Miller, ki se doslej še ni uklonil filmu, je zdaj presenetil svet z novico, da je ne samo napisal za film scenarij, pač pa da je tudi ustanovil svoje lastno filmsko podjetje.

Letos so v Mehiki izdelali 70 filmov, do konca leta jih nameravajo še 60.

Televizijska družba «Associated Artists», je odkupila 22 filmov Douglasa Fairbanka, da jih bo oddajala po televiziji.

Vedno več ameriških kinematografov opremljajo s televizijskimi napravami, da bi z njimi prenašali športne dogodke iz najrazličnejših krajev sveta.

PO TRZASKIH KINEMATOGRAFIH

„Jutri bo prepozno“

Film «Jutri bo prepozno», ki je bil odlikovan na filmskem festivalu v Benetkah kot najboljši italijanski film, obravnava enega najvažnejših problemov socialnega življenja, in sicer seksualno vzgojo mladine. Film je režiral Leonide Moguy, ki je moral čakati 10 let, preden so se proizvajalci upali to težko delo spraviti na platno.

Na vprašanje, kdo odkriva mladim skrivnosti narave, kdo jim pravilno razlaga motive nekaterih njihovih čustev ter jim kaže življenje v pravi luči, odgovarja film takole: Starši? Ne, ker se tega sramujejo. Kaj pa učitelji? Ti se izgovarjajo, da so otroku tuji in da se z njim ne morejo pogovarjati o intimnih zadevah. Tako prde večkrat siloma na dan, resnica ki jo pa zopet napačno razlagajo, da ostane nejasna ali celo potvorjena. In posledice so za mlado dušo kaj težke, zato poziva film starše in vzgojitelje: «Govorite z otroki, ne odlašajte, ker jutri bo morda že prepozno».

Da nam film pojasni vse probleme, nam prikaže zgodbo mlade dekleta in janta, med katerima se spletejo nežne ljubezenske vezi. Mirilla je hči ozkorskih staršev, ki menijo, da je pravilna vzgoja v tem, da o seksualnih problemih z otroki sploh ne govore. Francov oče pa ve, da bi o nekaterih stvarih moral govoriti s sinom, pa se tega sramuje. Tako raste otrok v nevednosti in menita, da je njuno nagnjenje pregrešno. Samo dva profesorja jima skušata pomagati in razumeta, da

je odnos med otrokoma nedolžen. Toda vsi vzgojitelji niso tako plemeniti in vidijo greh tam, kjer ga ni; otrokoma očitajo nedolžen poljub, kaznujejo ju in pretepejo, tako da se poizkusa rešiti sramote s samomorom. Dekle končno rešijo, ostane pa resen opomin staršem.

Film na publiko izredno močno učinkuje, kar dokazuje, da je pereči problem zelo jasno in živo prikazan. Manj zadovoljiv je prvi del filma, ker je morda prevsiljivo poučen; kjer pa se zgodba omeji na odnos med mladima in prehaja v čarobno gozdno idilo, se vse degajanje po-

plemeniti, izžareva globoko človečnost, vse je resnično in iskreno, genljivo in verjetno, da globoko občutimo dramo vseh mladih ljudi.

Nad vsem delom je Moguy razlil nek poseben življenjski čar; film ima tudi polno drobnih domislic, ki prihajajo do izraza zlasti pri šolski predstavi, ki je zelo zabavno prikazana. Nedvomno pa zasluži režiser vse priznanje, da je znal nekakere delikatne scene izredno spretno prikazati, kakor na pr. razgovor učitelja z učencem, mlada prijateljica v koči itd.

V filmu je čutili tudi vpliv De Sica, ki igra vlogo dobrega vzgojitelja; kakor njegovi filmi, je tudi ta ves prežet s človečnostjo in posvečen majhnemu trpečemu človeku. Poleg De Sica se odlikujejo med igralci še Anna Maria Pierrangeli kot Mirilla ter Gino Leolini kot Franco, dalje Lois Maxwell kot vzgojiteljica ter Gabrielle Dorziat v vlogi ravnateljice.

Pretekli teden so bila v Istrskem okrožju šahovska tekmovanja. Prišla je mladinska moštvska trojka. Fuderer, Matanovič in Ivkov, internacionalni mojster Puc in moštvski kandidat Šiška.

Glavna točka teh tekmovanj je bilo srečanje Beograd-Trst na štirih deskah, ki se je zaključilo z visoko zmago beograjskih moštrov. Na prvi deski sta se srečala moštra dr. Davegla in Matanovič. Dr. Davegla je odigral Šamischevo varianto Niemcovičeve indijke. Ko bi moral izvršiti pregrupacijo figur in se lotiti napada na kraljevo krlo črnega, ga je Matanovič presenetil s predčasno osvojitvijo kmeta «c4».

katerega je mislil dr. Davegla pozneje itak žrtvovati za napad, pa je v poziciji, kjer je imel še lepe šanse, partijo predal.

Na drugi deski je igral najbolje plasirani Jugoslovčan z internacionalnega blejskega turnirja, mojster Fuderer z dr. Bergincem. Tudi tu je bila igrana Niemcovičeva indijka. Dr. Berginec je zgrešil strateški plan v tej otvoritvi in se po grobi napaki vdal.

Na četrty deski sta igrala dr. Paulin in moštvski kandidat Šiška. Dr. Paulin je v otvoritvi zašel v neprijetno in bil prisiljen žrtvovati kmeta. To prednost je Šiška brez mnogih težav uveljavil v končnici.

Preostala je le še partija na tretji deski med najmlajšima članoma posameznih moštvev Filipovičem in Ivkovom, najmlajšim 17-letnim jugoslovanskim mojstrom. Potek te partije je bil dokaj buren. Filipovič je na holandsko obrambo Ivkova odgovoril z gambitom Stauntona. Žrtvoval je na prejšnji dva pešca, potem pa še kvaliteto. Ivkov se je s precizno igro obranil vseh groženj okoli svojega kralja in izsilil prehod v izenačeno končnico, kjer je imel trdnjavo in tri pešce proti Filipovičevemu skakaču in petim pešcem. Filipovič ni nadaljeval na preciznejše in prišel po brezuspešnem forsiranju v slabši položaj, kar je Ivkov pretvoril v svojo korist in partijo je dobil.

Drugi večer so jugoslovanski mojstri igrali simultanke po mestih istrskega okrožja, in sicer Puc v Piranu, Matanovič v Portorožu, Ivkov v Bujah, Fuderer v Izoli in Šiška v Koprnu. Najbolje se je odrezal Fuderer, ki je v Izoli premagal

Visoka kvaliteta mladih jugoslovanskih mojstrov

Na pravkar zaključenem mednarodnem turnirju na Bledu, so se od jugoslovanskih igralcev uveljavili predvsem trije najmlajši mojstri: Fuderer, Ivkov in Matanovič. Velemojster Pirc piše v «Slovenskem poročevalcu», da sta Fuderer in Ivkov dala nekatera partije kvaliteto tako dobro, da sta pri inozemcih vzbujala pravo senzacijo. Kmoch in Najdorf pa sta mnenja, da je bila Fudererjeva dobljena partija s Tartakowerjem ena najboljših in najlepših partij, kar jih je bilo v zadnjih letih na svetu sploh igranih. Za Ivkova so bili inozemski udeleženci blejskega turnirja mnenja, da je resen kandidat za osvovitev mladinskega svetovnega prvenstva, ki bo prihodnje leto prvič v Angliji.

Da se bodo tudi naši ljubitelji šaha seznanili z igro teh dveh mladih jugoslovanskih mojstrov, prinašamo dve njuni dobljeni partiji z blejskega turnirja.

Beli: Fuderer (FLRJ) Crni: dr. Tartakower (Francija)

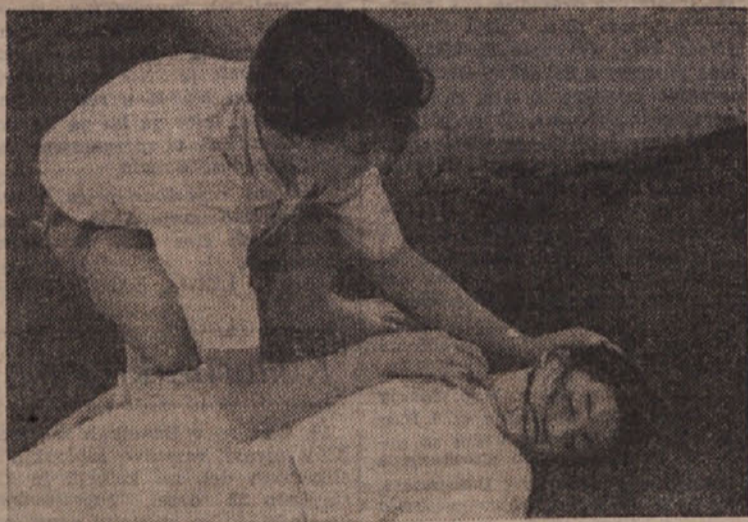
1. e4, e5, 2. Sf3, Sc6, 3. Lb5, a6, 4. La4, Lb4, 5. 0-0, Sg6, 6. c3, La5, 7. d4, ed, 8. b4, Lb6, 9. cd, 0-0, 10. d5, Sa7, 11. Sa3, c5, 12. d6, Sg6, 13. Sc4, cb, 14. Lg5, f6, 15. Sb6, Db6, 16. Le3, Dd8, 17. e5, Se5, 18. Se5, fe, 19. f4, e4, 20. f5, Sc6, 21. Dd5+, Kh8, 22. f6, g7, 23. Lb3, b5, 24. Tf4, Lb7, 25. Th4, f5, 26. Th6, Kg7, 27. Tf1, Tf6, 28. Tf5, Th6, 29. Lh6+, Kh8, 30. Df7, Db6+, 31. Kh1, Dd4, 32. Df8+, in črni se je vdal.

Beli: B. Ivkov (FLRJ) Crni: H. Pillaik (Argentina)

1. e4, c5, 2. Sc3, e6, 3. Sf3, Sc6, 4. d4, cd, 5. Sd4, Sf6, 6. g3, Lb4, 7. Lg2, d5, 8. ed, Sd5, 9. 0-0, Lo3, 10. Sc6, bc, 11. bc, La6, 12. Te1, 0-0, 13. La3, Te8, 14. c4, Se7, 15. Dg4, Dd2, 16. Lb2, Dh5, 17. Te5, f5, 18. Dd4, Tad8, 19. Dc5, Df6, 20. Da3, Lb8, 21. Ta5, Df7, 22. Ta7, Df8, 23. Dc5, Td7, 24. Tad7, Ld7, 25. a4, Ta8, 26. a5, Sc8, 27. Dd4, De7, 28. a6, Le8, 29. La3, Dc7, 30. Lc5, e5, 31. De3, Lf7, 32. Lf1 e4, 33. Dg5, Le6, 34. a7, h6, 35. Dg6 De5, 36. Td1, Sa7, 37. Ld4, Lf7, 38. Df7, Kf7, 39. Le5, e5, 40. Tal, Te8, 41. Ta7, in črni se vda.

V Amsterdamu bo od 11. novembra do 9. dec. velik mednarodni šah, turnir, na katerega so povabljeni tudi jugoslovanski mojstri Gligorič, Pirc in Trifunovič. Po sporočilu organizacijskega odbora bodo sodelovali na turnirju tudi Reshewsky Kramer, Vanderberg, Najdorf, Rossolimo, Euwe, Szabados, Szabo, Tartakower, Brodbent, O'Kelly, Foltys, Pachmann, Barez, Stahlberg, Van Scheltinga in Donner.

vseh 24 nasprotnikov. Najtežje delo pa je imel Matanovič, ki je proti močnim igralcem doma armije v Portorožu 4 partije izgubil in jih 6 remiziral. Ostalih 18 partij je dobil. Božo Filipovič

SCENA IZ FILMA «JUTRI BO PREPOZNO»

UGANKE ZA BISTRE GLAVE

KVADRATNA DVOJICA

VODORAVNO IN NAVPIČNO:
1. dan v tečnu, 2. jed, 3. vrsta meča, 4. žensko ime, 5. gorovje v Aziji, 6. pregrinjalo, 7. strmina, 8. ptica, 9. francoski revolucionar.

Sestavljenka

TIR, NOC, PET, RAD, ROP, URA, GAD, SIN, NIT, FEB, PEC, CEZ, PRI, NAG.

V vsaki besedi izpusti po eno črko, pa dobiš iz ostalih črk znan slovenski pregovor.

Posetnica

Anica Kramerl

Kaj je po poklicu ta tovarišica?

	1	2	3	4	5				
1									
2									
3									
4									
5									
						6	7	8	9

Rešitve

KRIZANKA.
Vodoravno: 1. Katinara — Ig; 2. oča — Ala — gol; 3. na — krj — srna; 4. pot — Ulm; 5. Sas — ara — Ob; 6. Jugoslavija; 7. uk — vrt — ide; 8. med — Ana; 9. apel — rja — da; 10. kaj — pod — lan; 11. in — Paganini.
Navpično: A. konj — Junaki; B. Ada — Sul Pan; C. ta — Pag — mel; C. Kosovel; D. nart — srd — pa; E. ali — alt — rog; F. Ra — ura — ajda; G. Slavina; H. grm — Ida — li; I. ion — oje — dan; J. glasba — sani

POSETNIČA
Novinar iz NIŠA

Odgovorni urednik

KAVS FRANC

Tiska z dovoljenjem AIS-3
Trzaski tiskarski zavod
v Trstu, Ulica Montecchi 6

Rokopisi se ne vračajo

Splošna telovadba osnova telesne vzgoje

Splošna telovadba, ki je temelj vsemu telesno vzgojnemu delu, ima namen vaditi telo in dvigati njegovo vsestransko sposobnost do one mere, ki je je vsak posameznik zmožen. Dostopna je vsakomur in vsakomur daje osnove, potrebne za harmonični telesni razvoj, v starejših letih pa za ohranitev zdravja in telesnih sposobnosti.

Splošna telovadba je edina pot za telesno vzgojo mladine.

Kdor goji le eno športno panogo, ne more doseči pravega namena telesne vzgoje, zato moramo gojiti istočasno s športom tudi splošno telovadbo, ki je osnovni pogoj za specializacijo v posameznih športnih panogah.

Vsi organi telesa so med seboj v zvezi. Pravilne redne vaje razvijajo mišičevje in ga napravijo prožnega. Pri vsakem gibanju mišic pa se jačajo tudi notranji organi, predvsem srce in pljuča. Kri se pretaka hitreje in intenzivneje, odnaša hrane in prinaša novih snovi, potrebnih rasti in vzdrževanju mišic. Pri tem se krepe vsi notranji organi, kosti in živci, utrjuje se konstitucija telesa in vztrajnost.

Moč mišic in notranjih organov je temelj zdravja, ki daje človeku veselje do življenja in ga oprošča bolečnega občutka, ki muči slabotnega.

Zdravje, moč in vztrajnost so pogoj za dobro delavno moč, vse to pa pomeni življenjsko moč.

Splošna telovadba daje moč, učvršča in poživlja telo, kakor pre-rojen se čuti človek po njej. Razvedri duha, saj po telovadbi ni nihče slabe volje. Čilost, ki se je vrnila, moč, ki se je okrepila, pliva poguma tudi onemu, ki ga kakrbi skrbi, dviga mu samozavest in proži zdrave misli, ki razvzlojajo, kar je delalo skrbi.

Splošna telovadba ustreza vsakomur: delavcu, kmetu in intelektualcu. Vsem izravnava kvarne učinke dela in vsakogar krepi telesno in živčno ter ustvarja iz njega zdrav, pozitiven element skupnosti, ki z vedrostjo in optimizmom premaguje tudi največje ovire.

Poskusne vaje za nastop prvega maja

Na stadionu «Prvi maj» je bil v soboto kaj pester večer. Tržaški in istrski telovadni voditelji so namreč prikazali nastop Prvega maja osnutke vaj, ki jih je ocenjevala posebna komisija ZD.V. Vse vaje so bile lepe in lepo so jih izvajali ter so med prisotnimi žele priznati vaje. Olga Gorjupova je predložila vaje za pionirje ter zelo lepe ritmične vaje za mladinke. Za pionirje je predložila vaje tudi Lado Janovski iz Kopra. Strgar Miloš pa se je predstavil z vajami za 10 do 11 letne dečke, mladinke ter prikazal že zelo bogate, živahne in pestre alegorične vaje. S podobnimi vajami pa je imel pri komisiji večjo prednost Koprčan Zerjal Marjan. Močno je navdušil gledalce s svojo kompozicijo «V boju Dolgan Marjan». Iste vaje bodo telovadci v primeru levega vremena ponovili na stadionu «Prvi maj» od 14.30 do 15.30 ure.

Rezultati jugoslovanskega prvenstva zadnje nedelje: I. Liga: Budućnost: Crvena zvezda 3:2; Hajduk: Naša krila 0:0; Dinamo: Spartak 2:1; BSK: Lokomotiva 1:1; Partizan: Sarajevo 3:1. II. Liga: Kvarner: 11. Oktobar 10:0; Zeleničar: Vardar 1:2; Proleter: Podrinje 1:2; Sloga: Borac 0:0; Vodita v I. Ligi Crvena zvezda, v II. Sloga.

Rezultati 7. kola italijanskega prvenstva: Atalanta: Torino 1:1; Como: Bologna 2:1; Genoa: Palermo 0:0; Inter: Roma 6:0; Juventus: Milan 1:1; Lazio: Sampdoria 2:2; Lucchese: Napoli 1:0; Novara: Pro Patria 3:0; Padova: Fiorentina 3:0; Triestina: Udinese 0:0. Vodi Milan.

Madžarska plavalna ekipa, ki so jo sestavljali Nyeki, Gyongyosi, Szilard in Kadas, je izboljšala evropski rekord v štafeti 4x100 m s 3'53"2. Prejšnji rekord je postavila ista ekipa s 3'55".

ŠPORTNA NEDELJA V TRSTU

Nogometno prvenstvo Montebello favorit

MEZGEC OPCINE 3:1 (0:1)

Močno je presenetila to nedeljo enajstorica Opčin, ko je izgubila tekmo z Mezgecem. Ves prvi polčas so Openci silovito napadali nasprotnika, dosegli so tudi en gol; v drugem polčasu pa so teren prepustili avsiljivemu gostu, ki jim je s tremi krepi mi goli prevzel zmago, o kateri so bili Openci prepričani, da bo njihova.

SKEDENJ - OLIMPIJA 2:1 (2:0)

Skedenjce si moral v nedeljo kar obdovovati, tako so igrali Dill so popolnoma gospodarji terena in so kljub še dobri obrambi Olimpije končali tekmo v svojo korist. Se posebej moramo omeniti, da je to pot med njihovim moštvom prevladovala tudi disciplina.

MONTEBELLO - SV. JUST 4:2 (2:0)

Na stadionu «Prvi maj» je Montebello odnesel v srečanju z dobro enajstorico Sv. Justa lepo in zaslužno zmago, s katero se je na lestvici še bolj učvrstil. Dokazal je, da je letos najresnejši favorit za prvo mesto.

KONTOVEL - NABREŽINA 4:0

Kontovel je v zmagi nad Nabrežino, ki je v nedeljo imela prav malo sreče, dosegel lep uspeh, s katerim si je zagotovil na lestvici tretje mesto pred Opčinami.

LESTVICA A SKUPINE

Montebello	2	2	0	0	10	0	4
Mezgec	2	2	0	0	7	3	4
Kontovel	2	1	0	1	5	3	2
Opčine	2	1	0	1	4	4	2
Skedenj	2	1	0	1	4	5	2
Sv. Just	2	1	0	1	3	5	2
Olimpija	2	0	0	2	2	5	0
Nabrežina	2	0	0	2	0	10	0

Kakšna presenečenja lahko pričakujemo v nedeljo? Radovednemu gledalcu postaja enajstorica Sv. Justa in Skedenja brez dvoma pripravili kaj zanimivo igro, če pomislimo da Sv. Just sestavljajo samo dobri igralci medtem ko so Skedenjci svojemu nasprotniku s svojo hitro igro nevarni. Drugo srečanje na stadionu bo med Mezgecem in Nabrežino. Moštvo Mezgeca, ki se je po dveh tekmah zelo dobro izkazalo, ima samozavestne igralce, ki se čutijo popolne gospodarje terena in si bodo v nedeljo na vsak način hoteli priboriti dve točki. Letošnji favorit Montebello bo igral s Kontovelom. Tu lahko govorimo sedaj o verjetni zmagi Montebella, vendar pa bi temu svetovali, naj se nikar preveč ne zanaša na svojo moč, kajti trdoživji Kontovelci jih lahko presenetijo. Z mlado in hitro enajstorico Olimpije se bodo morali Openci nekoliko bolj potruditi, če si hočejo pridobiti dve tako potrebni točki.

V nedeljo pa bo prvič nastopila tudi skupina B letošnjega prvenstva. O kakih točnejših rezultatih še ne moremo govoriti, ker so mlada moštva ali nova ali pa izpopolnjena. Iz srečanja Ilirija (Prosek) — Sesljan bi moral zmagati Sesljan, ker je močnejši. O gotovi zmagi Montebella B nad Sv. Ivanom tudi ne moremo govoriti, ker ne vemo, s kako močnimi igralci se bo Sv. Ivan pojavil na igrišču. Zelo je negotovo srečanje dveh mladih moštev, sestavljenih iz samih 16—20 letnih fantov, Skedenja B in Devina. Prvi je tehnično boljši, drugi pa je boljše fizične kondicije.

Imamo še srečanje Olimpije B s Poletom, kjer bi moral zmagati Polet, če je še ohranil svoje dobro moštvo, kakor ga je imel lani.

SKUPINA A

Piran: Aurora Igrišče v Piranu ob 15; Arrig. Umago: Strunjan Igrišče v Umagu ob 15; Arrigoni: Brtonigla Igrišče v Izoli ob 15; Meduza: Buje Igrišče v Koprju ob 15; Novigrad počiva.

SKUPINA B — GRUPA A

Sv. Just: Skedenj Igrišče na stadionu Prvi maj ob 10.30; Mezgec: Nabrežina Igrišče na stadionu Prvi maj ob 15; Montebello: Kontovel Igrišče na stadionu Prvi maj ob 13; Olimpija: Opčine Igrišče na Opčinah ob 15.

GRUPA B

Ilirija (Prosek): Sesljan Igrišče na stadionu Prvi maj ob 8.30; Montebello B: Sv. Ivan Igrišče na Opčinah ob 8.30; Skedenj B: Devin Igrišče na Opčinah ob 10.30; Olimpija B: Polet Igrišče na Opčinah ob 13.

Kaj pravi vodja moštva Montebella

Mladi vodja Montebella, letošnjega favorita prvenstva, je kaj rad ustregel naši želji, da bi nam nekoliko več povedal o svojem moštvu. Ze dve leti vodi močno enajstorico, ki se v tem času po svoji sestavi ni prav nič spremenila. Stebrji moštva so sami stari igralci Carmi, Covacci, Bertoni, Morselli, Pischuttta, ostali pa kaj malo zaskajajo za njimi. Vsi njegovi fantje, kakor tudi on, so v ta šport prav zagrizeni in so kakor izpremenjeni, čim začutijo pod nogami mehka tla igrišča. Seveda jih pri njihovem razvoju močno ovira, da so vsi igralci večidel zaposleni in jih je težko zbrati na trening. Zaradi tega si rednih priprav sploh ne morejo privoščiti in prav zato so njih vidni uspehi še bolj dragoceni.

Na naše vprašanje, kaj misli o nadaljnji igri Montebella, je tov. Schrott samozavestno odgovoril, da je prepričan o njegovi popolni zmagi kot prvaka skupine B. Kako se bo njegovo moštvo uveljavilo v končnem srečanju s Istrani, pa je zaenkrat težko predvidevati, ker se iz samo nedeljskih rezultatov istr-

skih moštev še ne da točno sklepati o moči najboljših enajstoric.

«To moštvo, ki je bilo osnovano komaj pred letom dni, je že takoj pokazalo zelo lepe uspehe. Saj se gotovo še spominjate, da je dobilo vse tekme razen ene, ki jo je izgubilo z Opčinami, in postalo tako prvak mladinskega prvenstva. K temu velikemu uspehu so največ pripomogli mladi in vztrajni igralci Scaramelli, Debelli in Mattiassi in želim, da zapišete, da se jim ponovno zahvaljujem za njihovo vztrajnost in da sem gotov, da bodo tudi letos vodili svoje mlado moštvo k čim večjemu uspehu in lepemu plasmaju na lestvici».

Potem je izrazil svoje zadovoljstvo nad igriščem na stadionu kakor tudi na Opčinah. On kakor tudi njegova enajstorica daje polno priznanje ZDTV za njeno odlično organizacijo, podporo in možnost nadaljnega razvoja ekipe. To svoje priznanje so najbolj dokazali s tem, da so lani osnovali še B moštvo.

Kot vodja bi bil zelo zadovoljen, če bi njegovo moštvo kdaj gostovalo tudi izven Tržaškega ozemlja, to je v FLRJ. Nekateri njegovi igralci so že zasopali tržaško mladinsko reprezentanco v Ljubljani, kjer so lani odigrali tekmo proti rezervam Odreda.

«Nedeljskega srečanja s Kontovelom se prav nič ne bojimo, ker verujemo v uspeh. Če smo prejšnjo nedeljo dosegli tako lep rezultat z močnejšim Sv. Ivanom, ne smemo videti v Kontovelu prehudega nasprotnika, je dejal ter se nato veselo poslovil s pripombo, naj nikar ne pozabimo zapisati, da je svojih fantov zelo vesel in nanje ponosen.

FAVORIT LETOSNJEGA PRVENSTVA — ENAJSTORICA MONTEBELLA V POSTAVI: COVACCI, BERTONI, MATTIASSI, FABRIANI, CANALE, MORSELLI, PISCHIUTTA, CARMI, STERLE BRUNO IN MANTERIA TER REZERVA STERLE ERNESTO. MANJKA OBOLELI SCAPIN, NA SLIKI VIDIMO TUDI NJIH VODITE-LJA SCHROTTA

Športna nedelja v Istri

V Istri ni prvi dan nogometnega prvenstva prineslo nikakih posebnih presenečenj in vidnih uspehov. V Brtonigli je domače moštvo odigralo tekmo z Umagom. Lepa, enakovredna obojesirska igra, ki se je končala z neodločenim rezultatom 1:1. Lanskoletnemu prvaku Arrigonijsu se v Bujah ni bilo treba preveč potruditi, co s 3:0. Lepo sta igrali tudi enajstorici Pirana in Strunjana. Posebno ta je pokazal izredno dobro voljo in lepo tehniko ter je dobil z 1:0 popolnoma zaslužno zmago.

LESTVICA B SKUPINE

Arrigoni	1	1	0	0	3	0	2
Piran	1	1	0	0	1	0	2
Umag	1	0	1	0	1	1	1
Brtonigla	1	0	1	0	1	1	1
Strunjan	1	0	0	1	0	1	0
Buje	1	0	0	1	0	3	0
Aurora	0	0	0	0	0	0	0
Novigrad	0	0	0	0	0	0	0
Meduza	0	0	0	0	0	0	0

Fontanot prvi na krožni dirki okoli Izole

ZD.V je v proslavo prvega italijanskega kulturnega tedna v Koprju organiziral krožno dirko okoli Izole. Na 51 km dolgi progi so tekmovali naši najboljši kolesarji, razen Colje, ki sodeluje na dirki okoli Lombardije. Zmagal je Fontanot, ki je bil te nedelje še posebno v formi. Dobro je vozil tudi Selcazero, ki si je nabral prav toliko točk kakor Fontanot. Na tej tekmi pa se je še posebno izkazal mladi začetnik, domačin Dagri.

Rezultati: 1. Fontanot, ki je pretekel 51 km proge v 1:31.40, dose-

gel je 23 točk, 2. Selcazero 23 točk, 3. Sellier 29 točk, 4. Lonziarič 14 točk, 5. Della Santa 7 točk. Med juniorji je bil prvi Mauri (Velo klub Trst), 2. Dagri (Proleter Koper).

Piran - moštveni prvak v lahkooletiki

Na koprskem stadionu je bilo v nedeljo lahkooletičsko prvenstvo ekip in posameznikov za naslov prvaka STO-ja. Tekmovanje je bilo zelo zanimivo, naši atleti so pokazali dobro pripravo in dosegli tudi lepe rezultate.

Tek na 100 m z zaprekami: 1) Venturini (Piran) 16"8; 2) Meneghet. (Sv. Ana) 19"5; 3) Ravalico (Piran) 20". Met krogle: 1) Stok (Koper) 10,54 m; 2) Trani (Piran) 10,51. Skok v višino: 1) Dolgan (Sv. Ana) 1,60m; 2) Serra (Sv. Ana) 1,60 m; 3) Trani (Piran) 1,55. Hoja na 5.000 m: 1) Marušič (Sv. Ana) v 24'51"1; 2) Klarič (Sv. Ana) 25"9". 800 m: 1) Zudek (Sv. Ivan) v 2'11"2 2) Federici (Sv. Ana) v 2'12". Skok v daljino: 1) Olivieri (Koper) 5,94 m; 2) Veber (Piran) 5,50 m. 3.000 m: 1) Abram (Mladost) v 10'18"; 2) Puzin (Koper) v 10'21". Met diska: 1) Venturini (Piran) 30,12 m; 2) Kenda (Piran) 29,51 m. 400 m: 1) Olivieri (Koper) 53"5; 2) Zomaro (Piran) 55"6. Met kopja: Pitacco (Piran) 37,67 m; 2) Stok (Koper) 34,80. 100 m: 1) Trani (Piran) 12"; 2) Venjer (Piran) 12"1. Štafeta 4x100 m: 1) Piran v 48"1; 2) Koper 50"; 3) Sv. Ana 50"8; 4) Piran B.

PREGLED ODDAJ V TEDNU od 27.10.50. do 2.11.50.

Poročila v slovenščini vsak dan ob 7.00 (v nedeljah ob 7.30), 13.00, 19.30, in 23.05.

Poročila v italijanščini vsak dan ob 6.45 (ob nedeljah ob 7.15); 12.45, 19.15 in 23.00.

Poročila v hrvaščini vsak dan ob 18.45.

PETEK: 27.10.50.

12.00 Opoldanski koncert. 13.15 Klavirski koncert Gojmir-ja Demšarja. 13.50 Nova Jugoslavija (slov.). 14.00 Igra Mali ansambel Radia Ljubljana. 18.00 Sportni pregled (ital.). 18.15 Slovenska orkestralna glasba. 19.45 Sindikalna vprašanja (ita.). 20.00 Uganite kaj igramo (slov.). 20.30 Slušna igra (ital.). 22.00 Ljudska univerza: 1000 let slovenske zgodovine (sl.). 22.15 Operne fantazije in balet.

SOBOTA: 28.10.50.

12.00 Iz opernega sveta. 13.15 Poje sopranistka Čuka Anica. 13.45 Kulturni pregled (ital.). 14.00 Igra za bavi orkester Radia Ljubljana p. v. Mihe Gunzka. 17.30 Gospodarski pregled (ital.). 18.00 Pionirska ura (ital.). 18.30 Zname klavirske skladbe. 19.45 Pesmi borbe in dela. 20.45 Politični pregled (slov.). 21.00 Veder sobotni večer (slov.). 22.00 Človeštvo na pohodu (ital.). 22.15 Priljubljene operne arije

NEDELJA: 29.10.50.

8.30 Kmetijska ura (slov.). 9.00 Romantična orkestralna glasba. 9.30 Kmetijska ura (ital.). 10.00 Krížem po svetu v glasbi. 10.45 Oddaja za Bujsčino (hrv.). 11.15 Pojo in igrajo slavni solisti. 11.45 Našim ženam (slov.). 12.00 Glasba po željah (sl.). 13.15 Pojo mladinski zbori. 13.30 Pionirska ura: O vulkanih (slov.). 14.00 Glasba po željah (ital.). 17.00 Oddaja za podočelje: Pogovor in narečju; Srbske narodne pesmi; Reportaža iz festivala hrv. kulture. 20.00 Večerni koncert. 20.45 Politični pregled (it.). 21.00 Iz opernega sveta. 22.00 Sportni pregled (ital.). 22.10 Pester glasbeni spored.

PONEDELJEK: 30.10.50.

12.00 Opoldanski koncert. 13.15 Pester pevski spored. 13.45 Dr. Mirko Rupel: Pogovor o jeziku in podobe iz slovenskega slovsiva (slov.). — 2. nadaljevanje. 14.00 Koncert violonistke Nade Jevdjenjčević-Brandlove. 17.30 Sportni pregled (slov.). 18.00 Iz znanstvenega sveta (ital.). 18.15 Iz slovenskega opernega sveta. 20.15 Pevski koncert zagrebškega vokalnega kvinteta. 20.45 Z istrskega okrožja: Slike s tekmovalca (slov.). 21.00 Vesela ura (ital.). 22.00 Večerno branje: Prežihov Voranc: Iz Samorastnikov (slov.)

TOREK: 31.10.50.

12.00 Zabaven opoldanski spored. 12.30 Dvorak: Slovanski ples. 13.15 Poje sopranistka Ljubica Berce. 13.45 Glasba po željah (ital.). 18.00 Ljudska univerza (ital.). 18.15 Lucijan Marija Škerjanc: «Klavirski trio» — Izvala mariborski komorni trio. 19.45 Kulturni pregled: Ljudska prosveta v Istrskem okrožju (slov.). 20.00 Opera.

SREDA: 1.11.50.

12.00 Opoldanski koncert. 12.30 Poje mešani zbor «Jože Moškrič», p. v. Slavka Mihelčiča. 13.15 Jesenske glasbene slike. 13.45 Gospodarski pregled (slov.). 14.00 Orkester Radia Ljubljana izvaja Haydn-ovo simfonijo št. 16. 18.00 Z našim ljudstvom (ital.). 18.15 Male skladbe velikih mojstrov. 19.15 Poje Sindikalni vokalni kvintet. 20.00 Predklatišna glasba. 20.30 Obzorja 1950 (ital.). 21.00 Literarna oddaja — Saint Exueperry: Odlomki iz nočnega poleta (slov.). 22.00 Zivljenje jugoslovanskih narodov (ital.). 22.15 Boccherini: Koncert za čelo in orkester v B—duru.

CETRTEK: 2.11.50.

11.00 Oddaja za istrske pionirje (ital.). 12.00 Lahke glasbeni spored. 12.30 Wagner: Uvertura opere «Parsi. fab. 13.15 Skladbe za violončelo. 13.45 Našim ženam (ital.). 14.00 Igra vaški sekstet. 17.40 Iz italijanske simfonične glasbe. 18.15 Samospeve Josipa Hatzeja poje Stjepan Šajfar. 19.45 Glasba po željah (ital.). 20.15 Dr. Mirko Rupel: Pogovori o jeziku in podobe iz slovenskega slovsiva — 2. nadaljevanje (ponovitev). 20.30 Poje tržaški Komorni zbor p.v. Ubalda Vrabca. 21.00 Radijski obzorniki Mandžurska železnica (slov.). 21.15 Mozart: Simfonija v C—duru («Jupiter»). 22.00 Izbrane strani (ital.). 22.15 Iz Verdi-jevih oper. 22.45 Klavirski dueti.

KRAŠKA BURJA

POBOŽNA ŽELJA

V NEDELJO JE BIL V «LOVRIHOVEM PASALUKU» LEPO USPEL TAVOR OSVOBODILNE FRONTE. LOVRIHOVIH PRETEPACEV NI BILO VIDETI NITI SLISATI

LOVRIHA: SE I VEGNERIA TUTI QUEI LA' A FARSE LA BARBA DE MI, NON OCOHERIA CHE FUSSI PODESTA' DI SAN DORLIGO DELLA VALLE.
(OPROSTITUTE, PAVLIHA JE NAMREC POZABIL GOVORITI SLOVENSKI, ODKAR JE ODKRIL PO DOLGEM CASU POKRITO SOLO V DOMJU).

PRED POPOLNIM MRKOM

TA TEDEN SO TRZASKI KOMINFORMISTI ZAKLJUCILI MESEC TISKA S FESTO PRI SV. IVANU, KJER SE JE MLECNOZOBNI SISKOVIC DRL SKOZI MIKROFON IN HVALIL SVOJO PAPIRNATO MALHO. V RESNICI NI NJIHOV «MESEC» PRAV NIC OPOMOGELO NJIHOVEGA TISKA, SAJ GA BERE KVECJEMU SE KAKSEN «FEDELE MILITE»

MESEC (TISKA): ADIOS VIDALI, KMALU BOVA MRKNILA, TI IN JAZ...

Podpisi za mir

A: «Evo, compagno, podpiši za mir! Pristopi k akciji za mir!»
B: «Ne boš me. Ali pomeni tisto na Koreji mogoče akcijo za mir?»
A: «Seveda. Le naša zasluga je, da bo na Koreji kmalu mir.»

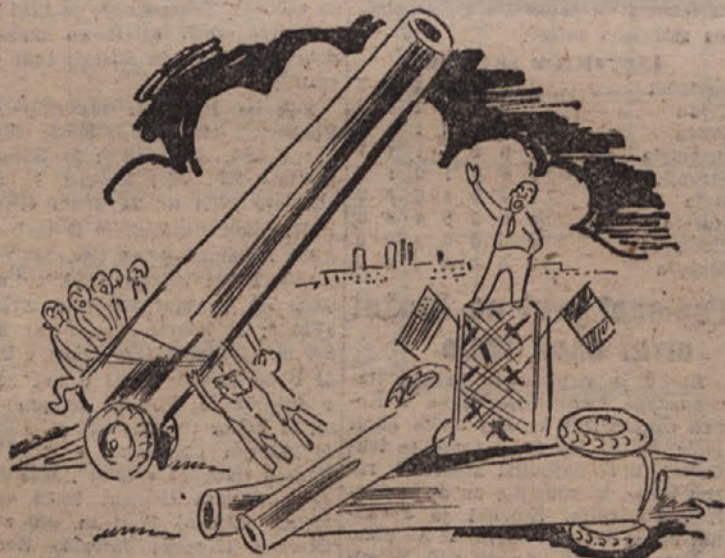
Krize

Tržčan A: V juniju je imela «Legas» volitve in danes ima že tretjega predsednika.
Tržčan B: Kakor pri francoski vladi, ki je v večni krizi!

Mihec in Jakec

MIHEC: Ta Truman je fant od fare. Ali si slisal, kaj je dejal v svojem zadnjem govoru?
JAKEC: Govor poznam; ne vem pa, kaj misliš.
MIHEC: Rekel je: «Toliko časa se bomo oboroževali, dokler ne pride do razorožitve». Ali ni to imenitna beseda?
JAKEC: Ne najdem. Ali je mogoče s tem povedal kaj posebnega? To pomeni toliko, kakor če bi kdo rekel: «Toliko časa bom zapravljaj, dokler ne znanjka denarja».

DAYTONOVA SKRIB

DAYTON: «DVIGNITI JE TREBA STEBRE ITALIJANSKE INDUSTRIJE».

piše

PEPI

Ljuba Pepa! Kakor vidiš, tod imamo zadnje čase vse mogoče zanimive, trpke in vesele špase.

Ne le v Trstu. Če se vzame, v tem Italija prednjači. Tam skrbé za razvedrilo mnogi tuji in domači

res izvedeni eksperti. Zadnje tedne se oglašajo neki Dayton, v gospodarstvu strokovnjak, ki vse prekaša.

Italijanom mož očita: «Kam ste vtaknili dolarje od ameriškega strica?» Oderuške gospodarje

italijanske industrije je seve zadela graja. Vendar nihče nič ne reče, ker od upnika prihaja,

ki lahko zaveže možnjo in v bodoče jim pokaže fige mesto milijonov. Če Američan ne laže,

italijanska industrija konec koncev le ovira proizvodnjo, da brezčutno revne delavce odira.

Jaz bi rekla: v tem primeru zdrava kritika ne škodi, če jo gospodar izreče malomarnemu oprodi.

In oproda italijanski je lepo požri očitke, ker De Gasperi ne spušta rad se v neenake bitke.

Kominform pa je tolmačil kritiko Američana kot strašansko razaljenje slehernega Italijana.

Unità, Lavoratore sprožila sta vse kanone v Daytonu, ki končno brani samo lastne milijone.

In tako smo doživeli, da se Unità zavzema za tovarnarja, ki vedno delavce najbolj izžema.

Italijanski industrijci bodo pač nadvse veseli, da jih hvalijo še oni ki doslej so jih imeli

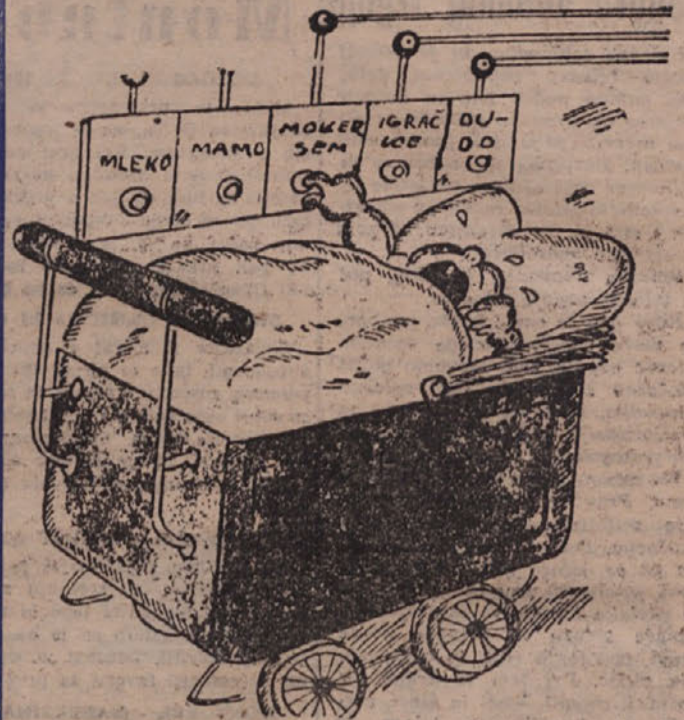
za najhujše izžemalce. Kakor kaže, bo Uliše kmalu v javnosti odpravil kominformovske kulise

in zaklical ves navdušen: «Glejte, jaz sem pač edini verni, zvesti patriot», kakor nekdanj Mussolini.

Norčki, Pepa, so potrebni za veselje in zabavo, ker drugače bi nam bilo dolgočasno. Pepa, zdravo!

TVOJA JUCA

Humor drugih

IZNAJDBA MATERE S STEVILNO DRUZINO

(My 50)

IZDAJALSKI SNEG

(Novy svet)

ODKOD PA VI TUKAJ?

ZANIMA ME, CE LAHKO NADALJUJEM Z MOJIM DELOM...

(Jez)

POROCILA SO KONCANA. LAHKO NOC DRAGE POSLUSALKE IN POSLUSALCI; POZABITE VSE, O CEMER SEM POROCAL, DA BOSTE LAHKO MIRNO SPALI...

(Renolt News)

PREKRATKO LETO ZA ZETEV

— Pravijo, da bodo v Italiji sveto leto podaljšali še za eno leto!

— To se pravi, da so vaticanke blagajne ravno do polovice napolnjene.

(Pauliha)

ENO ZA PARIZ. I. RAZRED.

BRZII

POVRATNO?

HVALA, NI TREBA; SEM POLJSKI DIPLOMAT...

(Pauliha)

VELIKA ILUZIJA

(Weltwoche)